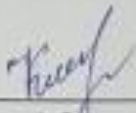

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ПОДАТКОВОЇ СПРАВИ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ
КАФЕДРА ОБЛІКУ ТА КОНСАЛТИНГУ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

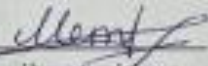
на тему: «Бухгалтерський облік і звітність в системі управління
підприємством»
за матеріалами АТ «Гідросила»

Здобувача вищої освіти другого
(магістерського) рівня, 2 курсу,
ОМО-22-1 групи,
Спеціальності 071 «Облік і
оподаткування»
ОП «Облік і оподаткування в управлінні
підприємницькою діяльністю»

підпис здобувача вищої
освіти

Кульбідюк Діана
Василівна

Науковий керівник

підпис керівника

Метелиця Володимир
Михайлович,
д. е. н., с. н. с.

Керівник освітньо-
професійної програми

підпис керівника

Колісник Олена
Пилипівна,
к. е. н., доцент

Допущено до захисту за рішенням
кафедри обліку та консалтингу
протокол від 15.01.2024 № 12

підпис завідувача
кафедри

Колісник Олена
Пилипівна,
к. е. н., доцент

Ірпінь – 2024

Регистрація №

9

23.01.2024

(дата)

(підпис відповідальної особи)

Результати перевірки

до захисту

(до захисту, на добпроцвання)

01.12.2023

(дата)

(підпис)

Результат захисту

5 (вдлічно)

(оцінка)

06.02.2024

(дата)

(підпис)

Голова комісії:

(підпис)

Т. Г. Камінська

(ініціали, прізвище)

Члени комісії:

(підпис)

О. П. Колісник
(ініціали, прізвище)

(підпис)

В. М. Метелиця
(ініціали, прізвище)

(підпис)

Б. М. Занько
(ініціали, прізвище)

Секретар комісії:

(підпис)

Д. Л. Сулак
(ініціали, прізвище)

Онлайн сервіс створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 17:32:50 07.02.2024

Назва файлу з підписом: Кваліфікаційна робота Кульбідюк Д.В..pdf.xml
Розмір файлу з підписом: 16.3 КБ

Перевірені файли:

Назва файлу без підпису: Кваліфікаційна робота Кульбідюк Д.В..pdf
Розмір файлу без підпису: 2.8 МБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: МЕТЕЛИЦЯ ВОЛОДИМИР МИХАЙЛОВИЧ

П.І.Б.: МЕТЕЛИЦЯ ВОЛОДИМИР МИХАЙЛОВИЧ

Країна: Україна

РНОКПП: 2978215692

Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА

Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 18:32:50 07.02.2024

Сертифікат виданий: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"

Серійний номер: 5E984D526F82F38F04000000A3F8FC009F6DD004

Алгоритм підпису: ДСТУ 4145

Тип підпису: Удосконалений

Тип контейнера: Підпис та дані в окремих файлах (XAdES detached)

Формат підпису: З повними даними для перевірки (XAdES-B-LT)

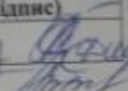
Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2023.12.21 13:00

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.Б.: керівника, голови комісії, членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ КЕРІВНИКОМ ТА РЕЦЕНЗЕНТОМ				
1. Зміст дипломної роботи (якість теоретичного матеріалу, його зв'язок з практичним, вміння представляти матеріал в логічній послідовності, наявність висновків та пропозицій)	від 0 до 30	28		
2. Дотримання вимог щодо оформлення	від 0 до 10	10		
3. Вчасне виконання роботи на всіх етапах у встановлені кафедрою терміни	від 0 до 5	5		
4. Рецензент	від 0 до 5	5		
РАЗОМ БАЛІВ*	від 0 до 50	48		
ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1. Доповідь	від 0 до 10	8		
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5	2		
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 25	24		
5. Апробація (участь у конференціях)	від 0 до 10	5		
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50	42		
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	від 0 до 100	90		

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.Б.: голова, членів комісії, секретаря, (підпис)
90	A	5 (відмінно)	06.06.2024	

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	D	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	FX	2 (незадовільно)

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет податкової справи, обліку та аудиту
Кафедра обліку та консалтингу
Спеціальність, 071 «Облік і оподаткування»
ОП «Облік і оподаткування в управлінні підприємницькою діяльністю»

Затверджую
Завідувач кафедри О.П. Колісник

21.10.2022 р.

**Завдання на кваліфікаційну роботу
здобувачу вищої освіти
Кульбідюк Діані Василівні**

1. Тема роботи: «Бухгалтерський облік і звітність в системі управління підприємством» за матеріалами АТ «Гідросила»

Затверджена наказом ректора від «30» 11.2022 р. № 1254

2. Строк здачі закінченої роботи: 14.12.2023 р.

3. Цільова установка:

Мета роботи полягає у визначенні ролі, значення та місця бухгалтерського обліку і звітності в системі управління підприємством.

Об'єкт дослідження – бухгалтерський облік та звітність як складових системи управління підприємством.

Предмет дослідження – теоретико-методичні та організаційно-практичні основи бухгалтерського обліку та звітності як елементів системи управління підприємством.

4. Вихідні дані до роботи:

Законодавчі і нормативні документи, наукова і навчальна література, первинні документи, облікові регістри та форми звітності досліджуваного підприємства

5. Перелік графічного матеріалу: таблиці та рисунки за темою кваліфікаційної роботи.

6. Зміст кваліфікаційної роботи (перелік питань за кожним розділом)

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. РОЛЬ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ І ЗВІТНОСТІ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

1.1. Теоретико-методичні основи формування облікової інформації для цілей управління підприємством

1.2. Звітність як елемент інформаційної системи управління підприємством

Висновки до першого розділу

РОЗДІЛ 2. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В УПРАВЛІННІ АКТИВАМИ, ПАСИВАМИ, ДОХОДАМИ І ВИТРАТАМИ АТ «ГІДРОСИЛА»

2.1. Облікова політика як інструмент управління підприємством

2.2. Бухгалтерський облік в управлінні активами, власним капіталом і

зобов'язаннями підприємства

2.3. Бухгалтерський облік в управлінні доходами, витратами та фінансовими результатами підприємства

Висновки до другого розділу

РОЗДІЛ 3. АНАЛІТИЧНІ МОЖЛИВОСТІ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ АТ «ГІДРОСИЛА»

3.1. Оцінка фінансового стану підприємства на основі показників фінансової звітності

3.2. Формування управлінської звітності підприємства

Висновки до третього розділу

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

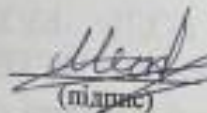
ДОДАТКИ

7. Календарний план виконання роботи

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	
		За планом	Факт
1.	Вибір теми, вивчення літературних джерел та складання плану роботи	17.10.-20.10.2022 р.	
2.	Підготовка першого розділу роботи та подання її керівнику	15.05.2023 р.	
3.	Підготовка другого розділу роботи та подання її керівнику	25.09.2023 р.	
4.	Підготовка третього розділу роботи та подання її керівнику	01.12.2023 р.	
5.	Підготовка вступу та висновків	14.12.2023 р.	
6.	Доопрацювання з урахуванням зауважень керівника	18.12.2023 р.	
7.	Перевірка роботи на плагіат	15.01.2024 р.	
8.	Попередній захист роботи	17.01.2024 р.	
9.	Отримання відгуку керівника роботи	24.01.2024 р.	
10.	Отримання зовнішньої рецензії	26.01.2024 р.	
11.	Допуск до захисту зав. кафедрою	01.02.2024 р.	
12.	Захист роботи	05-06.02.2024 р.	

8. Дата видачі завдання 20.10.2022 р.

9. Керівник кваліфікаційної роботи

(підпис)

Метелиця В. М.
(прізвище, ініціали)

10. Гарант освітньо-професійної програми

(підпис)

Колісник О. П.
(прізвище, ініціали)

11. Завдання до виконання отримав здобувач вищої освіти

Кульбідюк Д. В.
(прізвище, ініціали)

(підпис)

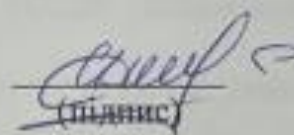
Факультету податкової справи, обліку та аудиту
Кафедра обліку та консалтингу

ДОВІДКА
про перевірку кваліфікаційної роботи (проєкту)
на академічний плагіат

ПІБ автора твору	Кульбідюк Діана Василівна
ПІБ наукового керівника	Метелиця В. М.
Тип роботи, що перевіряється (курсова, кваліфікаційна робота (проєкт))	Кваліфікаційна робота
Тема роботи	Бухгалтерський облік і звітність в системі управління підприємством
Рік написання	2023
Оригінальний текст у роботі складає %	100%
Схожість %	0%
Цитати%	12,1%

Відповідальна особа

Судак Д. Л.
(П.І.Б.)

(підпис)

АНОТАЦІЯ
на кваліфікаційну роботу
на тему: «Бухгалтерський облік і звітність в системі управління
підприємством»

Мета роботи: полягає у визначенні ролі, значення та місця бухгалтерського обліку і звітності в системі управління підприємством.

Завданнями роботи є:

- розгляд теоретико-методичних основ формування облікової інформації для цілей управління підприємством;
- характеристика звітності як елементу інформаційної системи управління підприємством;
- визначення особливостей формування облікової політики підприємства як інструменту управління підприємством;
- дослідження впливу бухгалтерського обліку на управління активами, власним капіталом та зобов'язаннями підприємства;
- визначення ролі бухгалтерського обліку в управлінні доходами, витратами та фінансовими результатами підприємства;
- оцінка фінансового стану підприємства на основі показників форм фінансової звітності;
- дослідження формування управлінської звітності підприємства.

Предметом кваліфікаційної роботи є теоретико-методичні та організаційно-практичні основи бухгалтерського обліку та звітності як елементів системи управління підприємством.

Об'єктом кваліфікаційної роботи є бухгалтерський облік та звітність як складові системи управління підприємством.

Базою дослідження виступає АТ «Гідросила».

За результатами дослідження сформульовані пропозиції, які полягають у рекомендаціях щодо удосконалення бухгалтерського обліку та звітності для АТ «Гідросила».

Одержані результати можуть бути використані при організації обліку АТ «Гідросила».

Робота містить: 65 сторінок друкованого тексту, 12 таблиць, 14 рисунків, 2 формули та 16 додатків. Список використаних джерел складається з 74 найменувань.

Ключові слова: бухгалтерський облік, звітність, система управління підприємством, інформаційна система, активи, пасиви, доходи, витрати, фінансовий стан.

Рік виконання кваліфікаційної роботи: 2022-2023 рр.

Рік захисту роботи: 2024 р.

ANNOTATION
on qualifying work on a theme:
«Accounting and reporting in the enterprise management system»

Purpose of the work: is to determine the role, importance and place of accounting and reporting in the enterprise management system.

The objectives of the work are:

- consideration of the theoretical and methodological foundations of formation of accounting information for the purposes of enterprise management;
- characterization of reporting as an element of the enterprise management information system;
- determination of the peculiarities of the formation of accounting policy of the enterprise as an instrument of enterprise management;
- study of the impact of accounting on the management of assets, equity and liabilities of the enterprise;
- determination of the role of accounting in the management of income, expenses and financial results of the enterprise;
- assessment of the financial condition of the enterprise on the basis of indicators of financial reporting forms;
- study of the formation of management reporting of the enterprise.

The subject of the qualification work is the theoretical, methodological, organizational and practical foundations of accounting and reporting as elements of the enterprise management system.

The object of the qualification work is accounting and reporting as components of the enterprise management system.

The basis of the study is the joint-stock company «Hydrosila».

Based on the results of the study, proposals have been formulated, which include recommendations for improving accounting and reporting for the joint-stock company «Hydrosila».

The results obtained can be used in organizing the accounting of the joint-stock company «Hydrosila».

The work contains 65 pages, 12 table, 14 drawing, 2 formulas, 16 applications. The list of the used sources is counted by 74 names.

Keywords: accounting, reporting, enterprise management system, information system, assets, liabilities, income, expenses, financial position.

Year of qualification work: 2022-2023.

Year of work defense: 2024.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. РОЛЬ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ І ЗВІТНОСТІ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ	11
1.1. Теоретико-методичні основи формування облікової інформації для цілей управління підприємством	11
1.2. Звітність як елемент інформаційної системи управління підприємством	17
Висновки до першого розділу	23
РОЗДІЛ 2. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В УПРАВЛІННІ АКТИВАМИ, ПАСИВАМИ, ДОХОДАМИ І ВИТРАТАМИ АТ «ГІДРОСИЛА»	24
2.1. Облікова політика як інструмент управління підприємством	24
2.2. Бухгалтерський облік в управлінні активами, власним капіталом і зобов'язаннями підприємства	29
2.3. Бухгалтерський облік в управлінні доходами, витратами та фінансовими результатами підприємства	42
Висновки до другого розділу	50
РОЗДІЛ 3. АНАЛІТИЧНІ МОЖЛИВОСТІ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ АТ «ГІДРОСИЛА»	51
3.1. Оцінка фінансового стану підприємства на основі показників форм фінансової звітності	51
3.2. Формування управлінської звітності підприємства	63
Висновки до третього розділу	69
ВИСНОВКИ	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	72
ДОДАТКИ	82

ВСТУП

Ефективна реалізація функцій управління залежить від повноти, достовірності, релевантності та якості інформації. В такому контексті ведення обліку і формування звітності як важливих складових інформаційної системи підприємства повинні здійснюватися не лише для надання інформації про операції, що мали місце в минулих звітних періодах, а в першу чергу для обґрунтування майбутніх управлінських рішень. Таким чином, система бухгалтерського обліку на підприємстві повинна піддаватися безперервному удосконаленню з урахуванням сучасних змін економічної ситуації та вимог суб'єктів управління до облікової інформації.

Метою кваліфікаційної роботи є визначення ролі, значення та місця бухгалтерського обліку і звітності в системі управління підприємством.

Основними завданнями кваліфікаційної роботи є:

- розгляд теоретико-методичних основ формування облікової інформації для цілей управління підприємством;
- характеристика звітності як елементу інформаційної системи управління підприємством;
- визначення особливостей формування облікової політики підприємства як інструменту управління підприємством;
- дослідження впливу бухгалтерського обліку на управління активами, власним капіталом та зобов'язаннями підприємства;
- визначення ролі бухгалтерського обліку в управлінні доходами, витратами та фінансовими результатами підприємства;
- оцінка фінансового стану підприємства на основі показників форм фінансової звітності;
- дослідження формування управлінської звітності підприємства.

Ступінь вивчення проблеми в економічній літературі. Суттєвий внесок у розгляд питання ролі та значення бухгалтерського обліку і звітності в системі управління підприємством зробили такі вітчизняні вчені та практики: Безверхий

К.В., Бондар М.І., Голов С.Ф., Жиглей І.В., Жидєєва Л.І., Замула І.В., Засадний Б.А., Карпенко О.В., Колісник О.П., Костюченко В.М., Краєвський В.М., Легенчук С.Ф., Мазіна О.І., Метелиця В.М., Пантелєєв В.П., Сопко В.В., Сторожук Т.М. та інші.

Об'єктом кваліфікаційної роботи є бухгалтерський облік та звітність як складові системи управління підприємством.

Предметом кваліфікаційної роботи є теоретико-методичні та організаційно-практичні основи бухгалтерського обліку та звітності як елементів системи управління підприємством.

Базою для досліджень у кваліфікаційній роботі обрано Акціонерне товариство «Гідросила» (далі за текстом роботи АТ «Гідросила»).

АТ «Гідросила» - підприємство з розробки та виробництва об'ємних гідравлічних машин для гідросистем тракторів, комбайнів, сільськогосподарських, дорожньо-будівних та інших мобільних машин. Близько 85% продукції постачається за межі країни.

Розташоване АТ «Гідросила» за адресою: Кіровоградська область, місто Кропивницький, вулиця Братиславська, 5.

Основний вид економічної діяльності за кодом КВЕД-28.12 Виробництво гідравлічного та пневматичного устаткування.

Окрім основного Товариству присвоєно наступні коди КВЕД:

28.30 Виробництво машин і устаткування для сільського та лісового господарства;

46.61 Оптова торгівля сільськогосподарськими машинами й устаткуванням;

55.20 Діяльність засобів розміщування на період відпустки та іншого тимчасового проживання;

66.12 Посередництво за договорами по цінних паперах або товарах;

66.19 Інша допоміжна діяльність у сфері фінансових послуг, крім страхування та пенсійного забезпечення.

Основні економічні показники діяльності АТ «Гідросила» представлено у таблиці 1, які розраховані за даними фінансової звітності за період 2021-2022 р. (Дод. А1-А2, В1-В2).

Таблиця 1

Основні економічні показники діяльності АТ «Гідросила»
за період 2021-2022 роки*

Економічні показники	2021 р.	2022 р.	Зміни в абсолютному значенні 2022 р. до 2021 р.
Необоротні активи, тис. грн	321271	231410	-89861
Запаси, тис. грн	103109	93460	-9649
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги, тис. грн	73230	49920	-23310
Інша поточна дебіторська заборгованість, тис. грн	692	280	-412
Зареєстрований капітал, тис. грн.	50000	50000	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток), тис. грн	370396	226564	-143832
Довгострокові зобов'язання і забезпечення, тис. грн	650	650	-
Поточні зобов'язання і забезпечення, тис. грн	96425	124343	+27918
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, тис. грн	56079	34675	-21404
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) тис. грн	654237	522098	-132139
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	(570774)	(372126)	-198648
Чистий: прибуток (збиток), тис. грн	13445	45471	+32026

**розраховано автором роботи за даними АТ «Гідросила»*

За проведеним аналізом основних показників діяльності за 2021-2022 рр., АТ «Гідросила» є прибутковим підприємством, і динаміка позитивна, оскільки у 2022 р. прибуток зріс на 32026 тис. грн., порівняно з 2021 р.

Спостерігається тенденція зниження щодо інших показників, так собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) зменшилась за досліджуваний період на 198648 тис. грн.

Заборгованість також знизилась, відповідно, дебіторська заборгованість на 23310 тис. грн., а кредиторська за товари, роботи, послуги на 21404 тис. грн.

Не зовсім позитивним є зменшення вартості необоротних активів та запасів, що для підприємства показує вивільнення коштів зі складу активів.

Також спостерігаємо зниження нерозподіленого прибутку, який зменшився у 2022 р. на 143832 тис. грн.

Методи дослідження. У процесі написання кваліфікаційної роботи застосовано метод аналізу і синтезу, аналогії і моделювання, метод статистичних групувань, графічний метод.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у визначенні напрямів удосконалення бухгалтерського обліку і звітності для покращення системи управління АТ «Гідросила».

Практичне значення одержаних результатів полягає у пропозиціях сформованих за результатами дослідження для АТ «Гідросила» щодо удосконалення бухгалтерського обліку та звітності.

Апробація результатів дослідження. Оприлюднення результатів дослідження у вигляді доповіді на тему: «Бухгалтерський облік в інформаційній системі управління підприємством» у збірнику тез за матеріалами II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Синергетичні драйвери розвитку обліку, податкового аудиту та бізнес-аналітики». 28.04.2023 р. м. Ірпінь: ДПУ. 2023. С. 369-371 [30].

Структура і обсяг дипломної роботи. Дипломна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Джерела дослідження. У кваліфікаційній роботі використані спеціальні та фахові публікації періодичного характеру, підручники та навчальні посібники, які розкривають зміст бухгалтерського обліку та звітності в системі управління підприємством. Також у роботі використана фінансова звітність АТ «Гідросила» за період 2020-2022 років.

Основний зміст роботи висвітлено на 65 сторінках друкованого тексту. Робота містить 12 таблиць, 14 рисунків, 2 формули та 16 додатків. Список використаних джерел складається з 74 найменувань.

РОЗДІЛ 1. РОЛЬ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ І ЗВІТНОСТІ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

1.1. Теоретико-методичні основи формування облікової інформації для цілей управління підприємством

Бухгалтерський облік є основною частиною інформаційної системи в управлінні підприємством. За рахунок даних бухгалтерського обліку здійснюється планування, організація процесу виробництва, забезпечення ресурсами, а також контрольні заходи за всіма господарськими процесами суб'єкта господарювання.

Процес управління передбачає узгоджені дії, які забезпечують досягнення загальної мети або виконання окремих завдань, що стоять перед підприємством. Модель взаємодії та взаємозв'язків між суб'єктом та об'єктом у системі управління представлено на рис. 1.1.

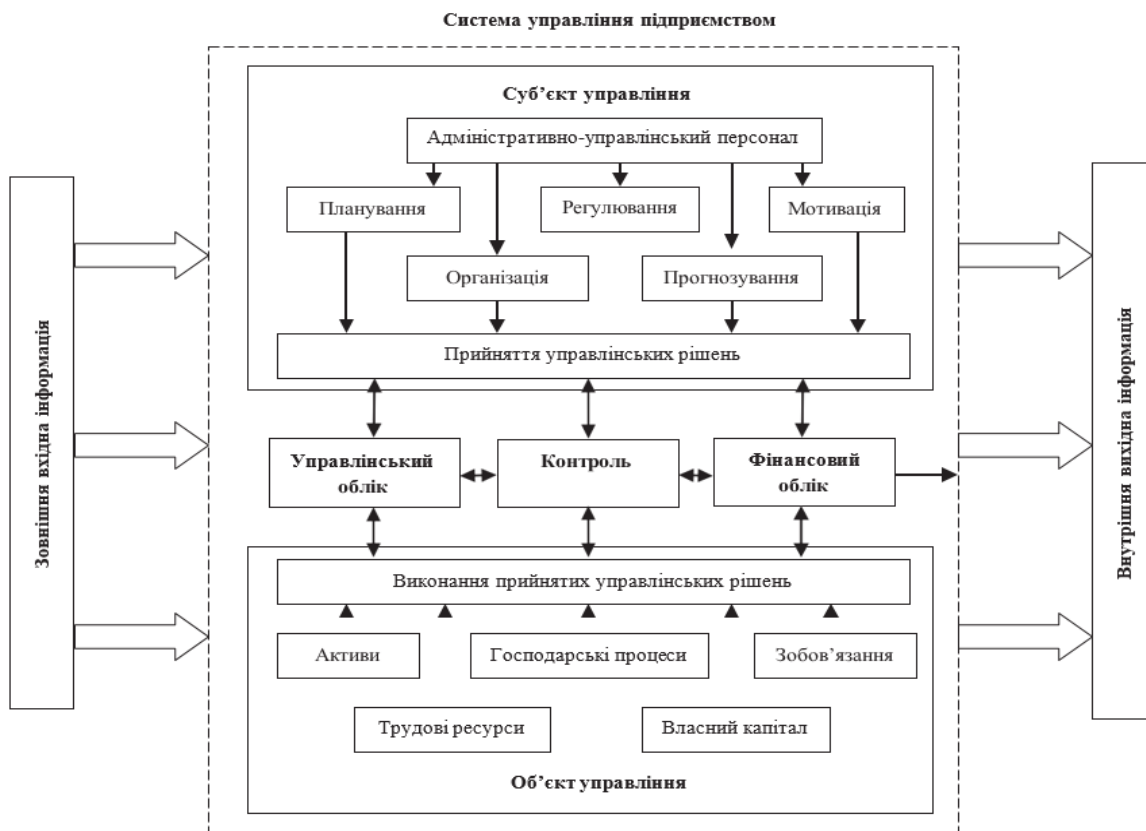

Рис. 1.1. Модель системи управління підприємством [16]

Управління підприємством взаємопов'язане з первинною інформацією, яка консолідується та трансформується в системі бухгалтерського обліку на інформаційні сукупності, що характеризують стан об'єктів обліку. Внаслідок такої перетворення інформація набуває нової якості, відмінної від початкової. Завдячуючи цьому бухгалтерський облік вважається надійною та достовірною інформаційною базою управління господарською діяльністю підприємства.

«Бухгалтерський облік є основним джерелом інформації, необхідної для аналізу з метою прийняття управлінських рішень. Система обліково-аналітичного забезпечення менеджменту відіграє важливу роль у функціонуванні системи управління підприємством, забезпечуючи взаємодію різних структурних підрозділів та реагуючи на зміни внутрішнього та зовнішнього середовища» [5].

Згідно Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», «бухгалтерський облік – процес виявлення, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень» [60].

В сучасних умовах господарювання особливо гостро постає проблема своєчасного отримання якісної та достовірної облікової інформації для прийняття управлінських рішень. Проте, найголовнішою проблемою бухгалтерського обліку в Україні є уніфікація обліку та фінансової звітності, оскільки зростання ролі інтеграції економіки у світовий економічний простір потребує відповідної однотипності і прозорості принципів формування та розрахунку прибутку, бази оподаткування, інвестування та капіталізації активів тощо.

Корисність облікової інформації обумовлюється її достовірністю та значимістю. До того ж, щоб облікова інформація сприймалася зовнішніми та внутрішніми користувачами, вона повинна задовольняти таким вимогам як порівнюваність та постійність, суттєвість, консерватизм, повнота. Найголовнішою перевагою облікової інформації є те, що вона забезпечує такі основні вимоги як, тимчасовість, кількість та якість.

«Специфіка облікової інформації полягає в тому, що вона є основною інформацією, яка надходить від об'єкта управління до його суб'єкта, а її значення полягає в можливості суб'єкта здійснювати попередній, поточний і подальший контроль за об'єктом» [4].

Облікова інформація розглядається як основа економічної інформації та є важливою складовою інформаційного забезпечення при прийнятті управлінських рішень. Дослідження науковців щодо визначення терміну «облікова інформація» згруповано у табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Підходи авторів до визначення терміну «облікова інформація»*

№ з/п	Автори	Визначення
1.	Засадний Б.А.	«Ядром економічної інформації підприємства є облікова інформація. Це пов'язано з тим, що облікова інформація повніша, точніша, оперативніша і достовірніша за будь-яку іншу економічну інформацію. Облікова інформація моделює як зв'язки підприємства з навколишнім середовищем, так і його внутрішню структуру, дає можливість розподіляти права виконавців та їхню відповідальність за економічну ефективність» [16].
2.	Баришевська І.В., Сіренко Н.М., Щербина Ю.О.	«Облікова інформація є важливою складовою інформаційного забезпечення процесу прийняття управлінських рішень» [2].
3.	Брадул О.М.	«Облікова інформація – це відображення в іншій формі облікових подій у структурі облікової системи» [20].
4.	Лаговська О.А., Легенчук С.Ф., Кузь В.І., Кучер С.В.	«Під обліковою інформацією слід розуміти дані про господарські операції та об'єкти, що отримуються на всіх стадіях облікового процесу в ході їх ідентифікації та обробки» [31].
5.	Лисенко Н.М.	«Облікова інформація являє собою продукт інформаційної системи та системи управління, які постійно пристосовуються до потреб економіки (суспільства)» [20].
6.	Жидєєва Л.І., Колісник О.П.	«Облікова інформація є складовою економічної інформації, створена в системі бухгалтерського обліку для оперативного, поточного та стратегічного управління та характеризує господарську діяльність суб'єкта господарювання» [13].
7.	Омецінська І.Я.	«Облікова інформація – це основна інформація про господарську діяльність, що формується у системі бухгалтерського обліку» [54].

*згруповано автором за джерелами [2; 13; 16; 20; 31; 54]

«Облікова інформація повинна відповідати таким принципам:

- багатократність використання;
- концентрація, тобто обираються тільки суттєві ознаки;

- штучність, тобто інформацію створюють люди (облікові працівники), вона не виникає природньо, тобто сама по собі;
- цілеспрямованість, тобто інформація відповідає визначеним завданням;
- аналітичність, тобто здатність надавати не лише зафіксовані в документах дані, а й підсумкові, розрахункові, додаткові» [13].

Оскільки саме в обліку проявляється неподільність інформації як предмета, засобу і результату праці, практичним відображенням чого є формування планів, прогнозів, звітів тощо, то види облікової інформації частково поєднуються з класифікацією економічної інформації (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Класифікація облікової інформації за різними ознаками*

Ознака класифікації	Вид облікової інформації
За місцем виникнення	Зовнішня Внутрішня
За стадіями утворення	Вхідна Проміжна Вихідна
За порядком виникнення	Первинна Похідна
За призначенням	Директивна Виконавча Довідкова
За функцією виконання	Розпорядча Нормативна Звітна
За повнотою охоплення	Недостатня Достатня Надлишкова
За формою подання	Цифрова Буквенна Кодована
За об'єктивністю відображення	Достовірна Недостовірна
За інтервалом часу надходження	Періодична Неперіодична
За часовим періодом виникнення	Оперативна Поточна
За стабільністю	Змінна Постійна
За періодичністю формування	Систематизована Ймовірна
За способом обробки	Ручна Механізована Автоматизована

*згруповано за джерелами [13; 35]

Облікова інформація характеризується достатньо складною структурою.

Мінімальна структурна одиниця, яка не підлягає подальшому смислового поділу – це реквізит. Розподіляють два види реквізитів: реквізити-ознаки та реквізити-основи.

«Враховуючи різноманітність та велику кількість об'єктів формування облікових номенклатур, їх слід вибирати за топологічною ознакою бухгалтерського обліку (основні засоби, матеріали, оплата праці, виробництво, продукція, грошові кошти тощо) окремо для кожного технологічного етапу: первинного, поточного та підсумкового обліку» [13].

Правила документообороту і технологія обробки облікової інформації затверджуються розпорядчим документом, як правило, наказом (положенням) про облікову політику. Раціональна організація документообороту на підприємстві передбачає затверджений графік документообігу. Контроль за дотриманням виконавцями графіка документообігу виконує головний бухгалтер підприємства.

Першочергово, система обліку на підприємстві призначена для відображення інформації щодо процесів виробництва, розподілу, обміну і споживання та базується на стандартах фінансової звітності, задовольняє потреби зовнішніх і внутрішніх користувачів.

Користувачів облікової інформації можна поділити на дві великі групи: внутрішні та зовнішні [3].

До внутрішніх користувачів відносять: власників, управлінський персонал, менеджерів, керівників підрозділів, працівників підприємства.

До зовнішніх: ділових партнерів на ринку (інвесторів, банківські установи, постачальників, покупців та замовників), органи державного регулювання та контролю (податкові органи, державна статистика, цільові фонди, комісії і комітети), інші користувачі (фінансові аналітики і радники, громадські органи, аудиторські фірми).

В сучасних ринкових умовах вітчизняним підприємствам потрібно переоцінити роль і значення системи обліку з позиції керівництва. Насамперед мова йде про фінансовий облік та формування фінансової звітності.

«Систему бухгалтерського обліку на підприємстві можна назвати важливим сервісним центром із генерування, обробки та надання інформації для процесу управління. На основі облікової інформації менеджери мають змогу контролювати поточну діяльність, раціонально та ефективно використовувати обмежені виробничі ресурси, здійснювати оцінку результатів діяльності структурних підрозділів і планувати тактику та стратегію розвитку підприємства в майбутньому» [16].

З метою задоволення внутрішніх потреб управління підприємством інформацією для прийняття поточних і стратегічних рішень необхідно приділяти суттєву увагу організації управлінського та стратегічного обліку. Взаємозв'язок системи обліку та процесу управління підприємством представлено на рис. 1.2.

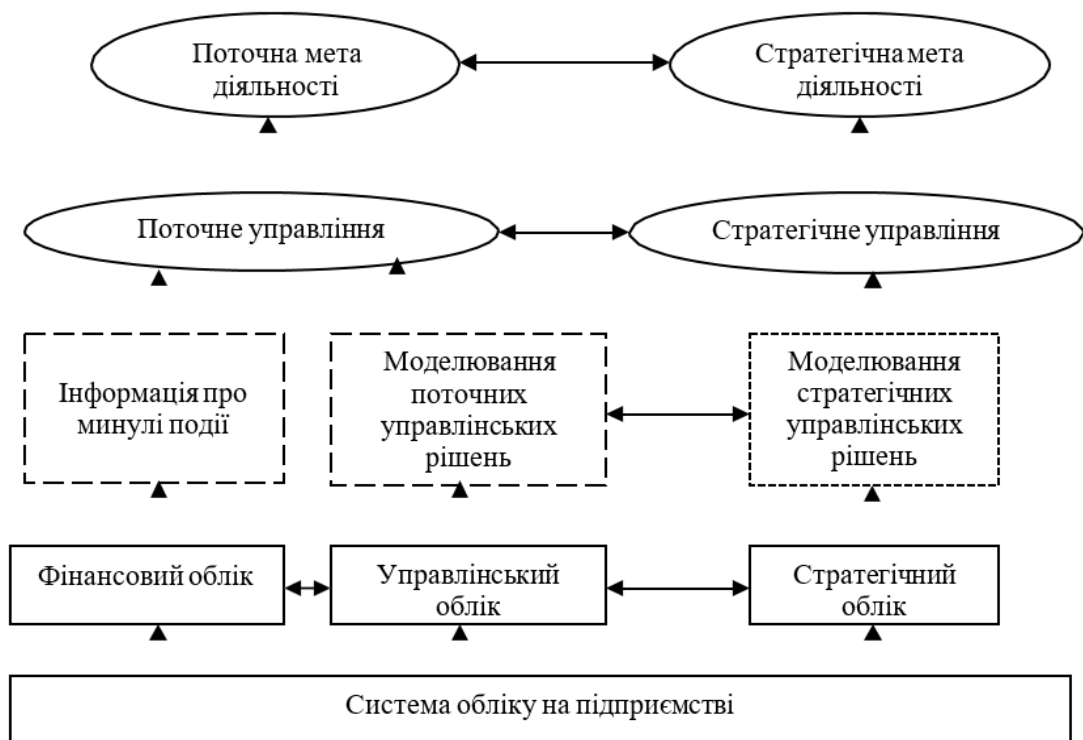

Рис. 1.2. Взаємозв'язок системи обліку та процесу управління підприємством [16]

Бухгалтерський облік повинен відображати не тільки результати діяльності минулих звітних періодів, а й забезпечувати інформацією користувачів всіх рівнів управління для здійснення поточної і перспективної діяльності підприємства. Саме тому, одним з ключових моментів є визначення змісту обліку для потреб управління, тобто формування інформаційної системи

для прийняття обачливих рішень, а також визначення напрямів стратегічного розвитку підприємства на майбутнє.

1.2. Звітність як елемент інформаційної системи управління підприємством

Метою фінансової звітності загального призначення є надання фінансової інформації про суб'єкт господарювання, що звітує, яка є корисною для нинішніх та потенційних інвесторів, позикодавців та інших кредиторів у прийнятті рішень про надання ресурсів цьому суб'єкту господарювання. Такі рішення охоплюють придбання, продаж чи утримання інструментів власного капіталу і боргових інструментів, також надання чи погашення позик та інших форм кредитів [24].

Науковці по різному визначають сутність поняття «звітність», але всі притримуються позиції, що це відповідні показники. Так, автори, В.С. Лень та В.В. Гливенко, зазначають, що «звітність – це система узагальнених та взаємопов'язаних економічних показників поточного обліку, що характеризують результати діяльності підприємства за період» [65].

Професор Верига Ю.А., у своїх працях зазначає, що «звітність – це система узагальнюючих та взаємопов'язаних показників, яка подається у вигляді різного типу таблиць та текстового матеріалу за допомогою яких визначається фінансовий стан, результати діяльності підприємства тощо» [65].

«Звітність підприємства містить упорядковані, приведені до певної системи показники, що згруповані за певними ознаками з урахуванням тих чи інших чинників за напрямками діяльності» [25].

Всю потрібну інформацію може надати звітність, яка поділяється на зовнішню (фінансову, податкову, статистичну, спеціальну та іншу звітність) та внутрішню (управлінську).

Зовнішню звітність надають органам управління підприємством, податковим, статистичним чи іншим органам і користувачам, які визначені законами та іншими нормативними актами України.

Внутрішню звітність формують для надання керівництву з метою прийняття на її основі управлінських рішень та для планування виробництва. Що стосується обсягів, показників, періодичності та форм подання внутрішньої звітності, то вони повинні бути регламентовані внутрішніми розпорядчими документами з урахуванням оперативних, тактичних і стратегічних цілей підприємства.

«Бухгалтерська звітність - звітність, що складається на підставі даних бухгалтерського обліку для задоволення потреб певних користувачів» [38; 60].

«Фінансова звітність - звітність, що містить інформацію про фінансовий стан та результати діяльності підприємства» [38; 60].

Таким чином, бухгалтерська звітність, більш широке поняття, оскільки фінансова звітність – це різновид бухгалтерської звітності.

«З матеріальної точки зору фінансова звітність складається з бухгалтерських форм встановленого законодавством зразка. У нематеріальному вигляді фінансова звітність являє собою систему взаємопов'язаних між собою економічних показників, що відображають умови і результати виробничої та фінансово-господарської діяльності підприємства, їх фінансовий стан за звітний період» [26].

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», «метою складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан та результати діяльності підприємства» [60].

Отже, метою фінансової звітності є забезпечення загальних інформаційних потреб широкого кола користувачів, які покладаються на неї як на основне джерело фінансової інформації під час прийняття економічних рішень.

Користувачами звітності є фізичні і юридичні особи, яким потрібна інформація про діяльність підприємства для прийняття рішень. Користувачами фінансових звітів можуть бути інвестори, керівництво підприємства, кредитори, клієнти, працівники, урядові установи, громадськість та ін.

«Одним із основних завдань фінансової звітності є інформаційне

забезпечення прийняття управлінських та інвестиційних рішень. Вона повинна містити відомості, необхідні для оптимізації функціонування ринку капіталу» [26].

Власне інформаційні потреби користувачів і зумовили склад фінансової звітності, яка відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» включає: Ф. № 1 «Баланс» (Звіт про фінансовий стан); Ф. № 2 «Звіт про фінансові результати» (Звіт про сукупний дохід); Ф. № 3 «Звіт про рух грошових коштів»; Ф. № 4 «Звіт про власний капітал»; Ф. № 5 «Примітки до фінансової звітності» [38].

Інші звіти, які включені до складу звітності підприємств, не вважаються фінансовою звітністю чи є лише частково фінансовими. Саме такий склад звітності відповідає міжнародним стандартам фінансової звітності. Призначення основних компонентів фінансової звітності, зокрема її зміст та використання інформації представлено у дод. В1.

Вітчизняні підприємства формують фінансову звітність за НП(С)БО чи МСФЗ. Звітний період для складання фінансової звітності – календарний рік, який охоплює період з 01 січня по 31 грудня включно. Може формуватися проміжна фінансова звітність, яку складають за результатами кварталу, півріччя, дев'яти місяців. Проте, якщо у обліковій політиці підприємства визначені інші періоди, то складається вона відповідно до встановлених вимог.

Річна фінансова звітність складається у повному обсязі всіма підприємствами (за винятком суб'єктів малого підприємництва). Суб'єкти малого підприємництва (мікропідприємництва) формують скорочену фінансову звітність у складі Балансу та Звіту про фінансові результати [50].

Звітність підприємства містить упорядковані, приведені до певної системи показники, що згруповані за певними ознаками з урахуванням тих чи інших чинників за напрямками діяльності.

«Звітність підприємства – це, як правило типові форми, що затверджені відповідними органами державної влади та використовується для спостереження та накопичення інформації відповідними державними структурами та перевірки

стану та господарської діяльності юридичних осіб, а також самими господарюючими суб'єктами та іншими користувачами для оцінки господарської діяльності» [13].

Звітність підприємства має двосторонній характер, оскільки надає економічну інформацію як зовнішнім, так і внутрішнім користувачам. З однієї сторони вона адресована акціонерам та іншим зацікавленим особам конкретного підприємства, тобто фізичним особам та організаціям, які зацікавлені в отриманні достовірної інформації про стан та результат його діяльності, а з іншої сторони, ця ж сама звітність використовується керівництвом (менеджерами) певного рівня підприємств для прийняття управлінських рішень.

В умовах ринкової економіки фінансова звітність є досить важливим джерелом інформації, на основі якої зовнішні користувачі можуть аналізувати фінансовий стан підприємства та його платоспроможність, а внутрішні – мають можливість формувати стратегію розвитку підприємства.

Щоб вирішити поточні проблеми, які виконує підприємство щодня, управлінському персоналу потрібна різноманітна інформація, зокрема, яку кількість запасів потрібно закупити та контролювати їх раціональне використання, прийняти нові замовлення на виробництво готової продукції або реалізацію товарів, здійснювати контроль за надходженням та використанням грошових коштів тощо. Інформація є важливою при прийнятті довгострокових рішень, що визначають стратегічний розвиток підприємства, безпосередньо, рішення щодо інвестування коштів у різноманітні проєкти.

Для внутрішніх користувачів показники звітності потрібні для контролю за виконанням виробничих та фінансових планів, для визначення недоліків та шляхів їх усунення. Звітні показники є базовими даними для проведення аналізу господарської діяльності на відповідних ділянках виробництва, визначення позитивних та негативних моментів, причин відхилень від планів, визначення внутрішніх резервів для підвищення ефективності діяльності господарюючого суб'єкта.

Звітність класифікується за різними ознаками, а саме: змістом та джерелом складання, терміном подання, ступенем узагальнення, обсягом, періодичністю подання, ступенем охоплення видів діяльності, характером направлення та використання, ролі в управлінні, ступенем використання інформаційних систем і технологій, способом відправки тощо.

Велике значення приділяється достовірності фінансової звітності. Інформація, яка міститься у фінансовій звітності повинна бути достовірною, при цьому не має містити помилок чи перекозчень. Фінансова звітність повинна відповідати аналогічним даним бухгалтерського обліку.

Порівняльна характеристика зовнішньої та внутрішньої звітності представлена у табл. 1.3, та надає можливість визначати основні переваги останньої для управління діяльністю підприємства.

Таблиця 1.3

Порівняльна характеристика зовнішньої та внутрішньої звітності [13]

Внутрішня звітність	Зовнішня звітність
Призначена для використання менеджерами в процесі господарської діяльності для управління підприємством	Призначена для зовнішніх користувачів, зокрема, податкових органів, акціонерів та кредиторів
Враховує минулу, теперішню та майбутню діяльність	
Накопичує інформацію у доступній та зрозумілій формі для аналізу конкретних ситуацій	Оперує лише даними з попереднього досвіду
Є доступною для обмеженого кола користувачів та конфіденційною	Підсумовує загальні дані, не враховуючи деталі
Регулюється внутрішніми нормативними актами	Публікується або надається податковим органам
Розробляється для потреб управління	Підпорядковується місцевим законам та стандартам
Може бути формалізованою і неформалізованою	Має форми, встановлені зовні
Звітність є доступною певним особам у режимі реального часу	Є вимогою законодавства

Внутрішня звітність відіграє важливу роль в управлінні підприємством. Основні характеристики звітності полягають у: конфіденційності інформації, яка наведена у звітності; її призначенні для прийняття внутрішніх (управлінських) рішень; відображенні інформації про минулу, поточну та майбутню діяльність підприємства; деталізації інформації, яка згрупована у такій звітності; особливостях її форми, яка залежить від галузі, у якій функціонує підприємство та потреб управління і не регулюється стандартами обліку; використанні як

грошових, так і натуральних показників; оперативності складання та подання внутрішнім користувачам.

Різноманітність функцій, що виконуються окремими підрозділами підприємства визначає склад і зміст інформації, що входить до внутрішньої звітності. Внутрішня звітність підрозділів є визначеною системою взаємопов'язаних економічних показників, що надає характеристику результатів діяльності підрозділів за відповідний період часу (година, доба, декада, місяць, квартал, рік).

Залежно від мети управління звітність поділяють на три типи: інформаційну; про економічні результати; результативну про персональну діяльність [13].

Інформаційну звітність зазвичай складають на запит та надають керівництву для інформування подій, які відбуваються на підприємстві.

Звітність про економічні результати використовують для оцінки діяльності структурних підрозділів – цехів, бригад, ділянок. Вона забезпечує комунікацію між підрозділами та є основою для прийняття короткострокових управлінських рішень. Основною звітною формою є «Звіт про результати роботи за день», який складається у формі відомості, показники якої не потребують додаткових роз'яснень та дозволяють оперативно здійснювати процес управління. При цьому важливим є те, що всі показники звіту пов'язані з планом.

Таким чином, центральне місце в системі інформаційного забезпечення належить бухгалтерській фінансовій звітності, показники якої характеризують фінансово-господарську діяльність підприємства. Бухгалтерська звітність є важливим компонентом системи інформаційного забезпечення процесу управління та прийняття рішень зовнішніми та внутрішніми користувачами.

Висновки до першого розділу

Бухгалтерський облік і звітність є основними функціями управління, які виявляють та систематизують дані про господарську діяльність підприємства, забезпечуючи при цьому прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Ефективність та результативність системи управління суб'єкта господарювання здебільшого зумовлена дієвістю обліково-аналітичної системи.

Облікова інформація дозволяє своєчасно визначати зовнішні та внутрішні умови, надавати можливість досліджувати, аналізувати та вживати заходів щоб усунути відмінності між потенційними можливостями підприємства і вимог процесів, які відбуваються у навколишньому середовищі. Отже, бухгалтерський облік як основа інформаційної системи управління підприємством, формує та надає базу для потреб внутрішніх і зовнішніх користувачів при прийнятті управлінських рішень.

Інформація бухгалтерської звітності використовується зацікавленими користувачами у процесі фінансового аналізу, планування та розробки фінансової стратегії і тактики за основними напрямками господарської діяльності. Тобто, бухгалтерська звітність, яка базується на узагальнених даних бухгалтерського обліку, є ланкою зв'язку між підприємством та зовнішнім середовищем.

Дослідження сутності звітності, дозволяють виокремити два напрями її трактування: як економічну інформацію про фінансовий стан, виробничу і фінансово-господарську діяльність підприємства, та елемент бухгалтерського обліку, тобто метод узагальнення і подання інформації про результати діяльності підприємства. Звітність включає не тільки систему економічних показників, а й сукупність прийомів і способів узагальнення даних обліку та фінансового стану підприємства для управління.

РОЗДІЛ 2. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В УПРАВЛІННІ АКТИВАМИ, ПАСИВАМИ, ДОХОДАМИ І ВИТРАТАМИ АТ «ГІДРОСИЛА»

2.1. Облікова політика як інструмент управління підприємством

Правильно сформована облікова політика є однією з найважливіших складових загального механізму управління підприємством. Облікова політика сприяє швидкій реакції на зміни, які відбуваються при здійсненні господарської

діяльності, посиленню в управлінні підприємством облікових функцій, ефективно пристосовує систему обліку до умов зовнішнього середовища, мінімізує економічний ризик та максимізує прибуток серед конкурентів.

Необхідне чітке визначення місця облікової політики під час її формування у системі управління підприємством. Щодо поняття «політика», зарубіжні та вітчизняні вчені визначають форми та методи відстеження і підтримки пріоритетів для досягнення основних цілей підприємства. Зазначене поняття допускає наявність альтернативних напрямів, вибір яких пов'язаний з процесом прийняття управлінських рішень. Завдячуючи альтернативним напрямам можна використовувати ті методи, які будуть відповідати специфіці діяльності підприємства, активно представляти, за допомогою облікової політики, інтереси окремих економічних суб'єктів, а також використовувати методи і технології обробки даних для отримання необхідної інформації, щоб задовольнити потреби користувачів.

Згідно нормативно-правового забезпечення, «облікова політика – це сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності» [38; 60].

Автори по-різному трактують термін «облікова політика», але більшість з них наголошує на сукупності способів і прийомів.

Так, професор Бутинець Ф.Ф. зазначає, що «облікова політика є сукупністю способів і прийомів необхідних не лише для ведення обліку, але й для його організації» [5].

Основне завдання облікової політики – це максимально достовірне відображення діяльності підприємства, формування повної, об'єктивної та достовірної інформації про неї, прогнозування наслідків реалізованої облікової політики.

Керівник підприємства самостійно ініціює процес формування облікової політики із залученням фахівців зацікавлених служб, оскільки процес формування облікової політики є трудомістким та потребує професійного

підходу. Такий підхід забезпечує можливість об'єднати облік з іншими складовими системи управління – плануванням, бюджетуванням, прогнозуванням, контролем, аналізом, а також пришвидшити процес впровадження системи управлінського обліку на підприємстві.

Враховуючи, що облікова політика підприємства є політикою власника, саме він повинен здійснювати вибір суб'єктів, які будуть формувати облікову політику: головний бухгалтер, бухгалтерська служба, служба внутрішнього контролю, аудиторська фірма тощо. На підприємствах, де передбачена колективна форма власності, рішення про вибір суб'єкта формування облікової політики, повинно прийматися колегіальним органом, який складається з власників або їх представників (радою директорів, рішенням зборів засновників). У разі делегування власником повноважень щодо вибору суб'єктів формування облікової політики підприємства найманому управлінському персоналу необхідно документально оформити передачу повноважень (протоколом зборів засновників), що підтвердить рішення та забезпечить захист інтересів власника при виникненні спорів господарського характеру.

При формуванні облікової політики підприємства доцільно використовувати послідовність, яка передбачає: формування завдань щодо використання об'єктів бухгалтерського обліку, до яких формується облікова політика; визначення, аналіз та оцінка факторів, під впливом яких обирають принципи, процедури та методи ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності з урахуванням специфіки господарської діяльності підприємства.

Таким чином, визначення мети облікової політики необхідно конкретизувати з огляду особливостей діяльності суб'єкта господарювання. При організації процесу формування облікової політики потрібно визначити складові предмета облікової політики. Більшість авторів зазначає, що облікова політика повинна включати теорію, методологію, технологію та організацію обліку. Такий підхід є виправданим, тому що це виходить з трактування облікової політики як інструменту управління обліком.

Формування облікової політики підприємства залежить від інтересів користувачів облікової інформації і є одним з важливих етапів функціонування підприємства в ринкових умовах господарювання, оскільки від прийнятої облікової політики залежить як фінансовий результат, так і його фінансовий стан. Повне та правильне відображення інформації про фінансові результати та фінансовий стан підприємства у фінансовій звітності значною мірою залежить від рівня формування та використання облікової політики, яка має враховувати умови його діяльності, організаційні та технологічні особливості тощо. Від чітко сформованої облікової політики залежить ефективність фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання та стратегія його розвитку у тривалій перспективі.

Ринкове середовище спонукає зовнішніх користувачів бухгалтерської інформації прагнути знати, які принципи, методи і процедури застосовувались при складанні статей фінансової звітності, саме тому примітки до фінансової звітності розкривають облікову політику, якою керувалося підприємство впродовж звітного періоду, здійснюючи облік різних об'єктів.

Облікова політика може виступати інструментом управління витратами, фінансовими результатами, що має вплив на значення показників звітності та фінансові коефіцієнти; інструментом управління нарахованими податками; дієвим інструментом практичного усунення протиріч нормативних актів щодо бухгалтерського обліку і оподаткування; інструментом уніфікації облікових процедур і зниження їх трудомісткості; інструментом реалізації базових принципів міжнародних стандартів фінансової звітності, тобто методів безперервності діяльності і методу нарахування.

З огляду на зазначене вище, елементи облікової політики можна класифікувати за трьома групами з урахуванням суттєвості впливу на фінансові результати та аналітичні показники фінансової звітності: елементи, які не мають впливу на фінансові результати і аналітичні показники звітності; елементи, за якими неможливо надати однозначну оцінку впливу на фінансові результати і аналітичні показники звітності; елементи з ймовірним впливом на фінансові

результати і аналітичні показники звітності, які можна розподілити на елементи з короткостроковим та довгостроковим періодом впливу, тобто критерій обирається у 12 місяців.

Запропоновану класифікацію елементів облікової політики з урахуванням суттєвості впливу на фінансові результати та аналітичні показники звітності представлено на рис. 2.1.

Рис. 2.1. Класифікація елементів облікової політики за ступенем впливу на фінансові результати та аналітичні показники звітності [59]

При розробці облікової політики необхідно враховувати наслідки, до яких призведе їх реалізація.

Отже, врахувавши вплив облікової політики на показники підприємства можна отримати як збільшення, так і зменшення фінансових результатів суб'єкта господарювання.

До складу елементів облікової політики, які найбільше впливають на фінансові результати та аналітичні показники фінансової звітності, варто віднести: модель оцінки основних засобів, вибір методу оцінки запасів при їх вибутті, визначення методу нарахування амортизації основних засобів, порядок обліку і розподілу транспортно-заготівельних витрат.

«Використання різних принципів, методів і процедур в обліковій політиці дозволяє маніпулювати фінансовим результатом, що обумовлює незіставність показників фінансової звітності для її аналізу, створення можливостей вуалювання фінансового результату» [59].

Суттєвий вплив на аналітичні показники фінансової звітності має вибір методів оцінки запасів при їх вибутті. Наприклад, метод ФІФО завищує фінансові результати, оскільки при його використанні зменшується собівартість внаслідок списання запасів за меншими «першими цінами». Якщо брати до уваги цей метод при розрахунку показників платоспроможності, то він є найкращим варіантом оцінки вибуття запасів, проте збільшує податок на прибуток.

Обираючи спосіб нарахування амортизації необоротних активів, бухгалтер повинен враховувати, що застосування прискорених методів амортизації збільшить коефіцієнт поточної ліквідності, коефіцієнт забезпеченості власним оборотним капіталом, фондівіддачу, та навпаки, зменшення таких показників як рентабельність продажів та рентабельність активів.

Для того, щоб облікова політика не носила формальний характер облікового механізму, а стала інформативною базою для прийняття управлінських рішень, потрібно провести аналіз умов господарювання підприємства, його організаційної структури; здійснити аналіз фактичного стану бухгалтерського обліку і системи внутрішнього контролю; визначити мету формування ефективної облікової політики.

Важливою метою ефективної облікової політики можна вважати раціоналізацію грошових потоків і підвищення інвестиційної привабливості підприємства, у період освоєння підприємством нових ринків збуту, запровадження інновацій, при цьому знаходиться в пошуку додаткових фінансових ресурсів. Облікова політика, яка спрямована на формування привабливої для інвесторів і кредиторів фінансової звітності, повинна забезпечити підготовку найбільш привабливих фінансових звітів в частині фінансових коефіцієнтів. За таких умов доцільно застосовувати прискорені

методи нарахування амортизації, оптимізацію оподаткування, вивільнити додаткові фінансові ресурси через посилену ділову активність та прискорену оборотність активів.

Отже, облікова політика є важливою ланкою між системою менеджменту та процесом бухгалтерського обліку на підприємстві. Завдячуючи обліковій політиці роль бухгалтера-аналітика в управлінні підприємством збільшується у зв'язку з тим, що він може брати участь в управлінні показниками бухгалтерського балансу і звітності, показниками податкових декларацій, в інформаційному забезпеченні управлінських рішень через оптимальні фінансові коефіцієнти. Враховуючи суттєвий вплив облікової політики на фінансову звітність підприємства, при виборі її елементів, в основу має бути покладена обрана підприємством стратегія розвитку.

2.2. Бухгалтерський облік в управлінні активами, власним капіталом і зобов'язаннями підприємства

Нормальне функціонування суб'єктів господарювання пов'язане з прийняттям управлінських рішень, які базуються на достовірній та об'єктивній інформації про майно, фінансовий стан, фінансові результати та процеси їх формування на власному підприємстві і партнерів, на основі попередніх даних. Саме таку інформацію надає система бухгалтерського обліку.

Бухгалтерський облік є складовою системи управління, як впорядкована система збору, реєстрації, нагромадження, класифікації та узагальнення інформації у вартісному вимірі щодо майна, капіталу та зобов'язань підприємства і їх рух шляхом документального та суцільного відображення всіх господарських операцій.

Бухгалтерський облік – це складна система, яка включає сукупність елементів, що пов'язані між собою та об'єднані в одне ціле. Бухгалтерський облік виконує ланку зв'язку між управлінським персоналом та господарською діяльністю. По-перше, вимірюється господарська діяльність шляхом реєстрації

даних щодо неї з подальшим використанням. По-друге, здійснюється обробка даних та інтерпретація їх таким чином, щоб вони стали практично корисними. По-третє, передається у вигляді звітів інформація користувачам для прийняття управлінських рішень.

«Бухгалтерський облік – це процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень» [60].

Господарська діяльність пов'язана з рухом активів підприємства. Активи – це майно, або ресурси, як матеріальні, так і нематеріальні, що отримані в результаті функціонування господарських процесів і мають властивість приносити у майбутньому вигоду для підприємства у вигляді доходу.

Вітчизняне законодавство трактує, «активи – ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до отримання економічних вигод у майбутньому» [38; 60].

Міжнародна практика надає визначення активу згідно Концептуальної основи фінансової звітності за МСФЗ, «актив – це теперішній економічний ресурс, що контролюється суб'єктом господарювання внаслідок минулих подій» [24].

Такі визначення надають розуміння, що активи з'явилися внаслідок минулих подій, а також контролюються і у майбутньому приносять вигоди.

З метою управління активами потрібно визначити форму їх функціонування. Активи, як можливий економічний потенціал існують у формі грошових коштів та їх еквівалентів, дебіторської заборгованості, фінансових інвестицій, виробничих засобів та предметів праці. Кожна із зазначених форм має свої особливості управління та характеризується індивідуальними показниками, що визначаються на рахунках.

«Для задоволення інформаційних потреб користувачів бухгалтерський баланс, який відображає фінансовий стан підприємства, надає загальну інформацію як елемент фінансової звітності про наявність активів. Для

сприйняття і розуміння даних активу балансу в складі фінансової звітності інформація структурується так, щоб наочно відобразити не тільки наявність але й платоспроможність підприємства, тобто ймовірність погашення зобов'язань у випадку його ліквідації (ліквідність)» [31].

У вітчизняній практиці, активи поділяють на необоротні та оборотні. Зарубіжна практика визначає їх як непоточні та поточні.

Необоротні активи – це всі активи, що не є оборотними [38].

«Необоротні активи – сукупність майнових цінностей підприємства, які багаторазово беруть участь у процесі господарської діяльності та переносять на продукцію свою вартість частинами задля отримання економічної вигоди (прибутку)» [22].

В основу побудови обліку в управлінні необоротними активами покладена їх класифікація.

До необоротних активів належать:

- нематеріальний актив;
- основні засоби;
- довгострокова дебіторська заборгованість;
- довгострокові фінансові інвестиції;
- інші необоротні матеріальні активи [25].

Серед необоротних активів, найбільшу питому вагу у їх складі, займають основні засоби, що є правильним з позиції фінансового-майнової стійкості підприємства.

«Основні засоби – це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, виконання робіт і надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік)» [41].

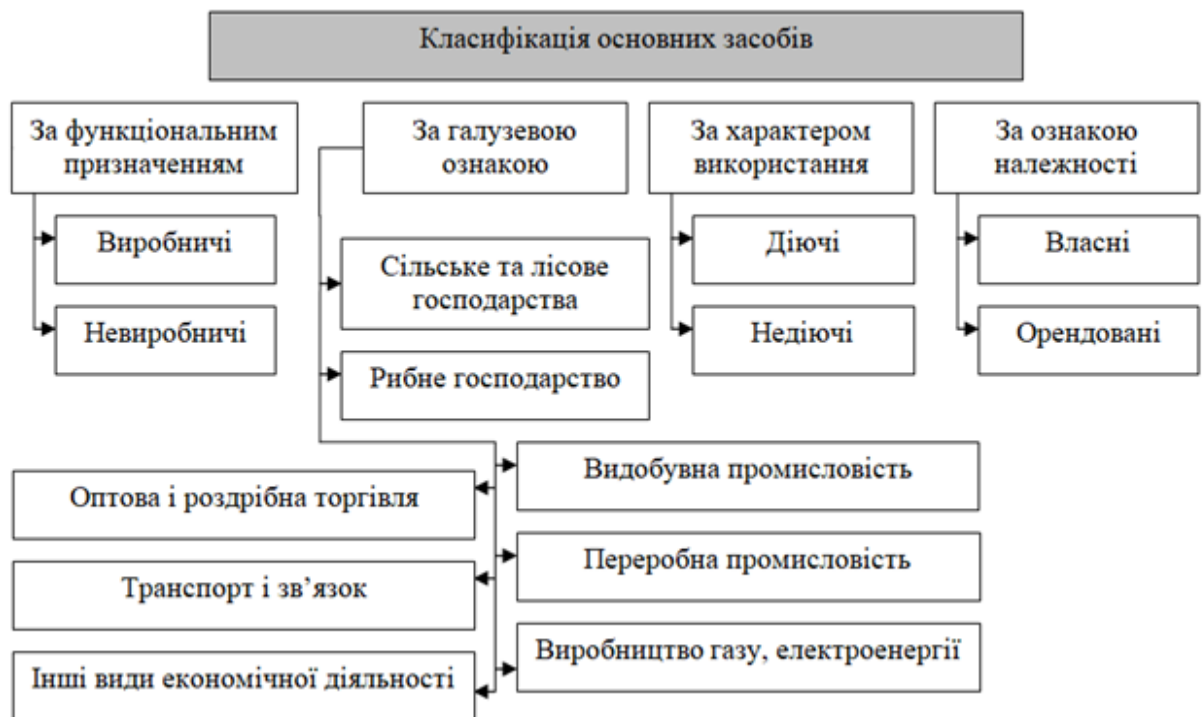

Рис. 2.2. Класифікація необоротних активів підприємства з метою управління ними [згруповано автором]

Основними цілями управління необоротними активами є:

- забезпечення умов вчасного оновлення, модернізації та підвищення ефективності їх використання;
- визначення розміру і форм задоволення потреб у прирості основних засобів;
- забезпечення підвищення ефективності використання основних засобів;
- формування оптимальної структури джерел фінансування основних засобів.

Джерелами інформації для управління необоротними активами на АТ «Гідросила» є дані аналітичних рахунків класу 1 «Необоротні активи» [64].

«Рахунки першого класу призначені для узагальнення інформації про наявність і рух основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, нематеріальних активів, довгострокових фінансових інвестицій, капітальних інвестицій, довгострокової дебіторської заборгованості та інших необоротних активів, а також зносу необоротних активів» [64].

Інформація про основні засоби АТ «Гідросила» відображається у фінансовій звітності, Розділ I Активу ф. №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» (дод. А1, Б1).

Основні типові бухгалтерські проведення щодо обліку основних засобів представлені у дод. Г1.

У складі активів підприємств функціонують ще одні активи, які також займають суттєву частку в ресурсах підприємства – це оборотні активи.

Згідно НП(С)БО 1, «оборотні активи – це гроші та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу» [38].

До оборотних активів відносять:

- грошові кошти та їх еквіваленти;
- запаси;
- поточну дебіторську заборгованість;
- поточні фінансові інвестиції;
- витрати майбутніх періодів;
- інші оборотні активи.

Оборотні активи приймають участь у кругообігу господарської діяльності, відповідно забезпечують операційний цикл, який визначено як проміжок часу між придбаними запасами та отриманими коштами від реалізації виготовленої продукції, або наданими послугами, або проданими товарами чи виконаними роботами.

Джерелами інформації для управління оборотними активами АТ «Гідросила» є дані аналітичних рахунків класу 2 «Запаси», класу 3 «Кошти, розрахунки та інші активи» [64].

«Рахунки 2 класу призначені для узагальнення інформації про наявність та рух належних підприємству готової продукції, товарів, предметів праці, що призначені для обробки, переробки, використання у виробництві і для

господарських потреб, а також засобів праці, які підприємство включає до складу МШП» [64].

«Рахунки 3 класу призначені для узагальнення інформації про наявність і рух грошових коштів (у національній валюті у касах, на розрахункових (поточних), валютних та інших рахунках у банках), електронних грошей, грошових документів, короткострокових векселів одержаних і фінансових інвестицій, дебіторської заборгованості, резерву сумнівних боргів і витрат майбутніх періодів» [64].

Основні типові бухгалтерські проведення щодо обліку грошових коштів представлені у дод. Г 2.

В Балансі АТ «Гідросила», оборотні активи відображаються у Розділі II Активу, де підтверджуються бухгалтерськими документами (дод. А1, Б1). Це в свою чергу, надає аналітичній системі використовувати ці дані для формування показників, формувати висновки і звіти та подавати інтерпретовану розрахункову інформацію у текстовому, табличному чи графічному вигляді управлінському персоналу.

Систему управління оборотними активами підприємства на основі показників бухгалтерського обліку та фінансової звітності представлено на рис. 2.3.

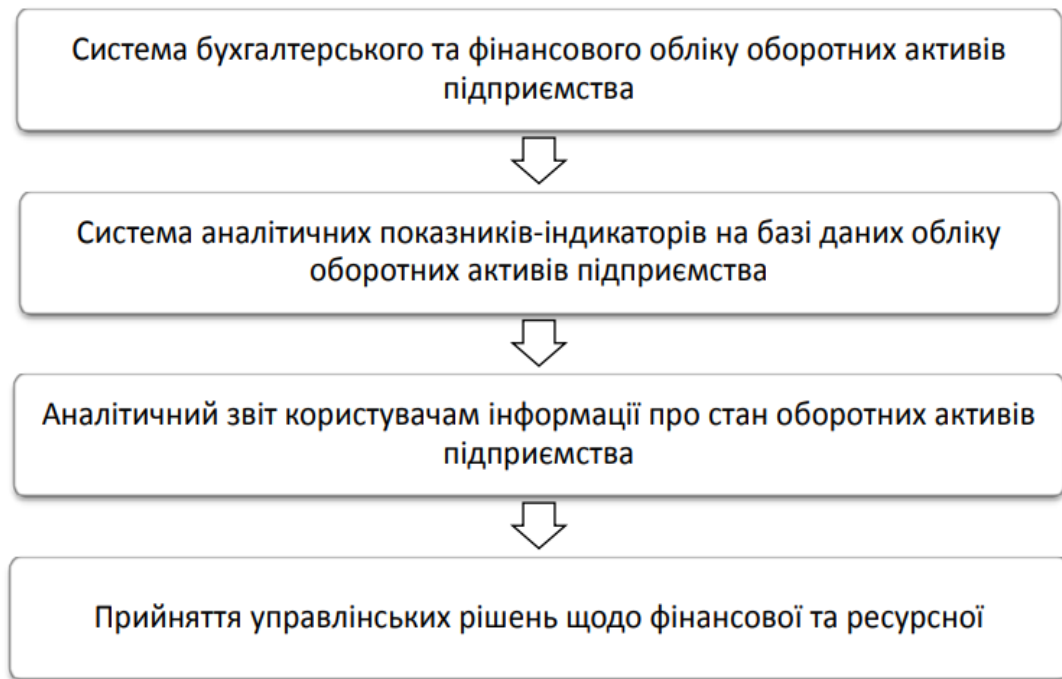

Рис. 2.3. Система управління оборотними активами підприємства на основі показників бухгалтерського обліку та фінансової звітності [72].

Система управління оборотними активами є частиною загальної стратегії підприємства, що полягає у формуванні потрібного обсягу та складу оборотних активів, їх фінансуванні та оптимізації структури. Система управління оборотними активами підприємства повинна включати такі етапи, які представлено на рис. 2.4.

Здійснення економічної діагностики ефективності управління оборотними активами стає можливою за допомогою відповідної збалансованої системи показників, які відображають та надають характеристику стану оборотних активів суб'єктів господарювання.

Основною метою бухгалтерського контролю операцій щодо оборотних активів є перевірка достовірності, доцільності, законності здійснення операцій, що пов'язані з формуванням, рухом, використанням активів підприємства.

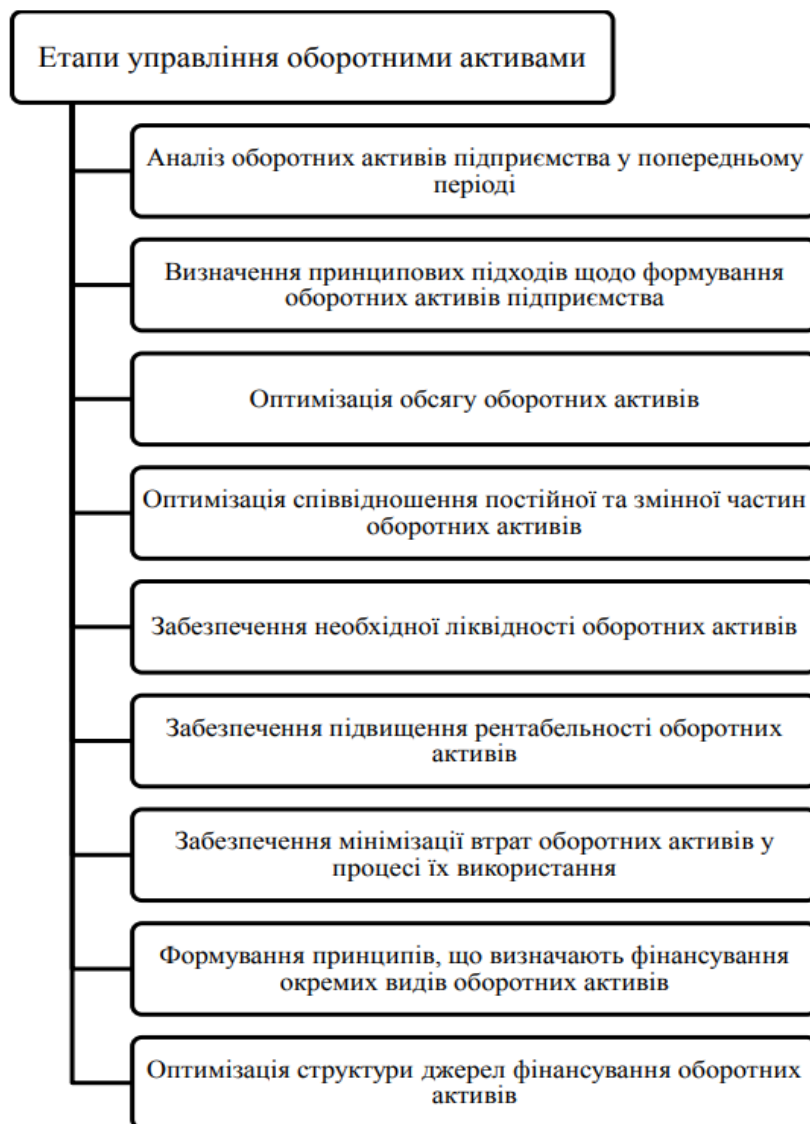

Рис. 2.4. Етапи управління оборотними активами [13]

Основні завдання бухгалтерського контролю операцій з оборотними активами представлено на рис. 2.5.

Таким чином, управління активами є невід’ємною складовою діяльності будь-якого суб’єкта господарювання. А на практиці виключно за умов створення належної обліково-аналітичної бази, управлінська ланка буде спроможною забезпечити не тільки ефективне управління активами, а й сприяти зменшенню збитковості та підтримці фінансової стійкості підприємства в цілому.

Процес управління на підприємстві здійснюється не тільки щодо активів, а й власного капіталу та зобов’язань, як джерел формування господарських засобів та предметів праці.

Рис. 2.5. Основні завдання бухгалтерського контролю за активами [13]

Розглядаючи економічну сутність капіталу підприємства, варто відзначити його основні характеристики, що вказують на його значення у виробничій та фінансово-господарській діяльності підприємства:

- капітал визначають основним фактором виробництва, базою його створення та подальшого розвитку підприємства;
- капітал – як вартість, що приносить дохід;
- капітал – головне джерело формування добробуту власників у поточному та перспективному періоді;
- капітал – це грошові, матеріальні та людські ресурси;
- розмір капіталу і його динаміка визначають рівень ефективності господарської діяльності підприємства.

«Власний капітал – це різниця між активами і зобов’язаннями підприємства» [38].

Концептуальна основа фінансової звітності трактує власний капітал, як «залишкову частку в активах суб'єкта господарювання після вирахування всіх його зобов'язань» [24].

Стандарти обліку та фінансової звітності, як міжнародні, так і вітчизняні, застосовують «залишковий» підхід, саме цим пояснюється складність питань гармонізації категорії власний капітал з позиції бухгалтерського обліку та фінансового менеджменту.

Суттєвий вплив на побудову обліку власного капіталу має його структура, на яку, відповідно, впливає організаційно-правова форма, розмір підприємства, мета його діяльності та форма власності тощо.

Утворюється власний капітал за допомогою внесень власниками (учасниками) підприємства грошових коштів та інших активів та накопиченням суми доходу, яка залишається на підприємстві.

Складовими власного капіталу є:

- зареєстрований (пайовий) капітал (рахунок 40);
- капітал у дооцінках (рахунок 41);
- додатковий капітал (рахунок 42);
- резервний капітал (рахунок 43).
- нерозподілені прибутки або непокриті збитки (рахунок 44);
- вилучений капітал (рахунок 45);
- неоплачений капітал (рахунок 46) [64].

Джерелами інформації для управління власним капіталом АТ «Гідросила» є дані аналітичних рахунків до рахунків класу 4 «Власний капітал та забезпечення зобов'язань» [64].

«Рахунки четвертого класу призначені для узагальнення інформації про стан і рух коштів різновидностей власного капіталу - статутного, пайового, у дооцінках, додаткового, резервного, вилученого, неоплаченого, а також нерозподілених прибутків (непокритих збитків), цільових надходжень, забезпечень майбутніх витрат і платежів, страхових резервів» [64].

Основні типові бухгалтерські проведення щодо обліку власного капіталу представлено у дод. Г 3.

В Балансі АТ «Гідросила», власний капітал відображається у Розділі І Пасиву, що підтверджується бухгалтерськими документами (дод. А1, Б1).

Організація обліку власного капіталу сприяє зменшенню складності управління власним капіталом, яка пов'язана з безперервними змінами в процесі діяльності суб'єкта господарювання. Бухгалтерський облік виступає як інформаційно-аналітична база для управління власним капіталом, яка забезпечує його рух та достовірність відображення у звітності підприємства.

Розрахунок аналітичних показників відповідно до яких формуються проєкти управлінських рішень щодо власного капіталу, здійснюється за допомогою використання даних бухгалтерського обліку, в напрямках: проведення змін у структурі власного капіталу суб'єкта господарювання та розподілу прибутку; накопичення та використання коштів резервного капіталу за цільовим призначенням; формування інформації про стан внесків до статутного (зареєстрованого) капіталу у їх кількісних частинах; протермінованої заборгованості учасників за внесками до статутного (зареєстрованого) капіталу.

Для управління фінансами у бухгалтерському обліку чітко повинні розмежовувати поняття «власний капітал» та «залучений капітал», тобто капітал інших суб'єктів власності.

Під час створення підприємства, його стартовий капітал втілюється в активах, які інвестують учасники та являє собою вартість майна підприємства. Саме на етапі створення, підприємство не має зовнішньої заборгованості, а облікова формула:

Активи = Зобов'язання + Капітал, (2.1),

виглядає як, Активи = Капітал, (2.2),

оскільки зобов'язання відсутні і дорівнюють нулю.

Під час ведення підприємницької діяльності, підприємство використовує залучені кошти, відповідно утворюється борг. Боргові зобов'язання

підтверджують права та вимоги кредиторів щодо активів підприємства та набагато вище по пріоритетності, ніж вимоги власників.

«Залучений (позичковий) капітал – це частина вартості майна суб'єкта господарювання, придбаного за рахунок виникнення зобов'язань, які необхідно повернути банкам, постачальникам, інвесторам: коштами, цінностями, які еквівалентні до вартості майна» [26].

«Зобов'язання – це заборгованість підприємства, що виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, приведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди» [25].

Концептуальна основа фінансової звітності визначає зобов'язання, як «теперішній обов'язок суб'єкта господарювання передати економічний ресурс унаслідок минулих подій» [24]. При цьому зобов'язання існує в разі одночасного виконання всіх трьох критеріїв: суб'єкт господарювання має обов'язок; обов'язок передбачає передання економічного ресурсу; обов'язок є теперішнім обов'язком, що існує внаслідок минулих подій.

«Довгострокові зобов'язання – всі зобов'язання, які не є поточними та відображаються на рахунках бухгалтерського обліку, якщо їх оцінка може бути достовірно визначена та існує ймовірність зменшення економічних вигод у майбутньому внаслідок їх погашення» [45].

«Рахунки класу 5 призначені для обліку даних та узагальнення інформації про: заборгованість підприємства банкам за отриманими від них кредитами, яка не є поточним зобов'язанням (заборгованість, яка не підлягає погашенню протягом операційного циклу підприємства або протягом дванадцяти місяців з дати балансу); заборгованість підприємства щодо зобов'язань із залученням позикових коштів (крім кредитів банків), на які нараховуються відсотки; суму податку на прибуток, що підлягають сплаті в майбутніх періодах внаслідок тимчасової різниці між обліковою та податковою базами оцінки; заборгованість за виданими довгостроковими векселями й розповсюдженими облігаціями» [64].

«Поточні зобов'язання – такі, що будуть погашені протягом операційного циклу підприємства або повинні бути погашені протягом дванадцяти місяців, починаючи з дати балансу» [45].

«Рахунки класу 6 призначені для обліку даних та узагальнення інформації про зобов'язання, які будуть погашені у звичайному ході операційного циклу підприємства або повинні бути погашені протягом дванадцяти місяців з дати балансу» [64].

Основні типові бухгалтерські проведення щодо обліку зобов'язань представлені у дод. Г 4.

В Балансі АТ «Гідросила», зобов'язання відображаються у Розділі II «Довгострокові зобов'язання і забезпечення» та Розділі III «Поточні зобов'язання і забезпечення» Пасиву, що підтверджується бухгалтерськими документами (дод. А1, Б1).

Таким чином, комплексна політика управління поєднує в собі управління активами і пасивами суб'єкта господарювання та зводиться до вирішення завдань, які передбачають: забезпеченість власними оборотними коштами та прискорення їх оборотності, вибір типу політики комплексного оперативного управління активами і пасивами, який буде найбільш прийнятним для підприємства.

З метою забезпечення стабільного фінансового стану підприємства потрібно сформулювати раціональну політику управління активами у поєднанні з управлінням пасивами. Оскільки вибір джерел фінансування активів визначає співвідношення ефективності використання капіталу та рівнем ризику втрати платоспроможності та фінансової стійкості підприємства. Отже, оптимальний вибір комплексної політики управління активами і пасивами та розуміння можливих фінансових наслідків застосування різних типів політик, дозволить керівництву підприємства приймати управлінські рішення, які будуть більш виважені та обгрунтовані.

2.3. Бухгалтерський облік в управлінні доходами, витратами та фінансовими результатами підприємства

Фінансовий результат діяльності суб'єкта господарювання вважається основним критерієм, який характеризує ефективність його діяльності. Прибуток є показником успішної роботи підприємства, який характеризує остаточний результат всіх видів діяльності та є джерелом приросту активів. Саме тому достовірна та повноцінна інформаційна база щодо фінансових результатів підприємства є важливою умовою забезпечення правильного відображення в системі бухгалтерського обліку та якісного управління ними.

Підсумком фінансово-господарської діяльності є фінансовий результат, який надає характеристику всім аспектам функціонування підприємства. Саме це спричиняє необхідність управління за операціями щодо формування, розподілу та використання фінансових результатів та забезпечує своєчасне коригування господарської діяльності з метою мінімізації ризиків отримання збитків та досягнення оптимального рівня прибутку. Основні складові обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами суб'єкта господарювання наведено на рис. 2.6.

У процесі управління важливим є поділ інформації на зовнішню та внутрішню, яка забезпечується обліком, звітністю та аналізом. Обліково-аналітичне забезпечення управління фінансовими результатами розглядається як безперервний та послідовний процес формування інформаційних потоків, який передбачає відповідні стадії та етапи щодо збору, обробки, зберігання та передачі інформації.

Фінансовий результат є показником результативності господарської діяльності суб'єкта господарювання, який визначають як різницю між доходами та витратами чи збільшенням (зменшенням) власного капіталу, який створений у процесі діяльності у звітному періоді, за виключенням зміни капіталу за рахунок внесків чи вилучення учасниками (власниками).

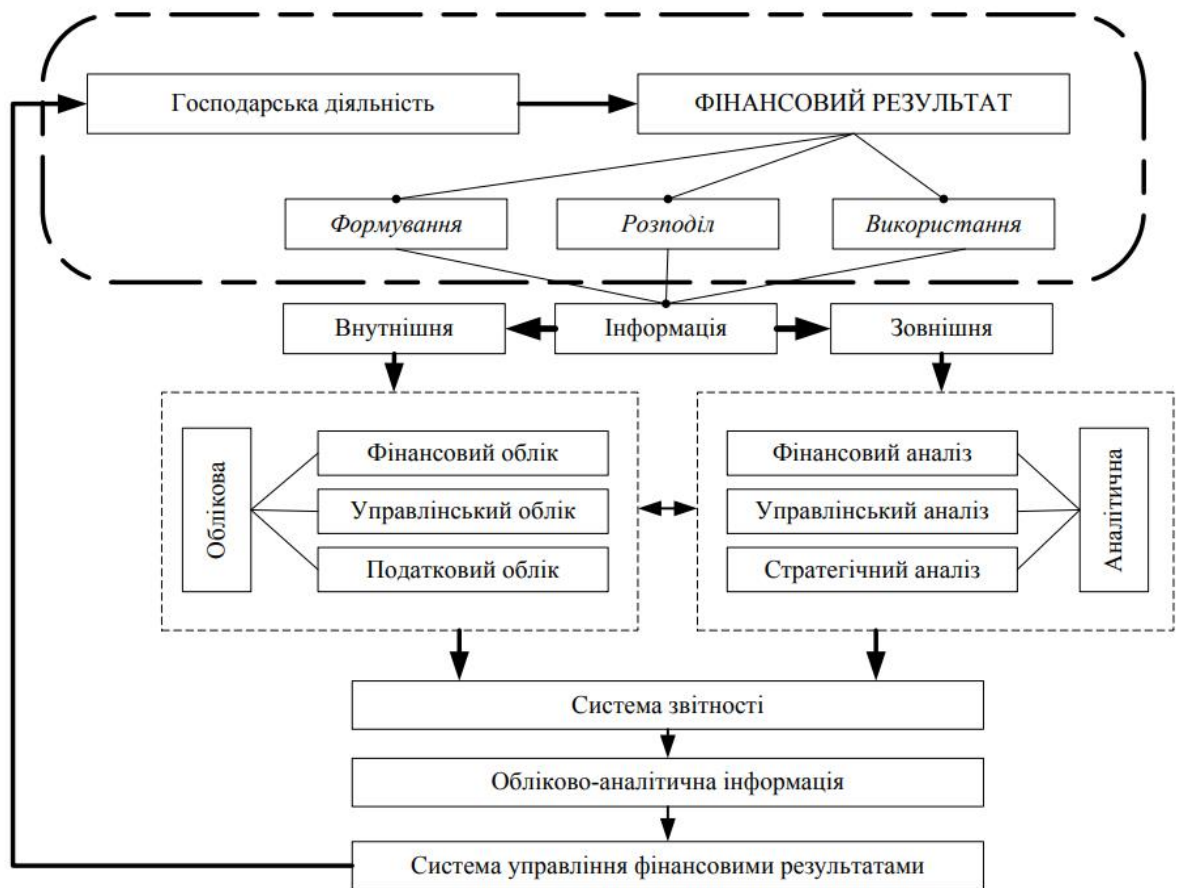

Рис. 2.6. Основні складові обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами діяльності суб'єкта господарювання

Пріоритетні напрями організації бухгалтерського обліку витрат, доходів та фінансових результатів діяльності суб'єкта господарювання полягають у правильному визначенні та достовірній оцінці, їх виокремленні за кожною класифікаційною групою, правильному, повному документальному оформленню, своєчасному відображенні в облікових регістрах, наданні повної і достовірної інформації для органів контролю та потреб управління.

«Доходи – збільшення економічних вигод у вигляді збільшення активів або зменшення зобов'язань, яке призводить до зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків власників)» [38; 60].

«Загальними умовами визнання доходу є:

- господарська операція викликає збільшення активу або зменшення зобов'язання, що зумовлює зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків учасників підприємства);
- оцінка доходу може бути достовірно визначена» [48].

Відповідно до НП(С)БО 15 «Дохід», визнані доходи класифікують в бухгалтерському обліку за такими групами, які представлено у дод. Д 1.

З метою формування показників фінансової звітності основним критерієм класифікації доходів є вид діяльності (рис. 2.7).

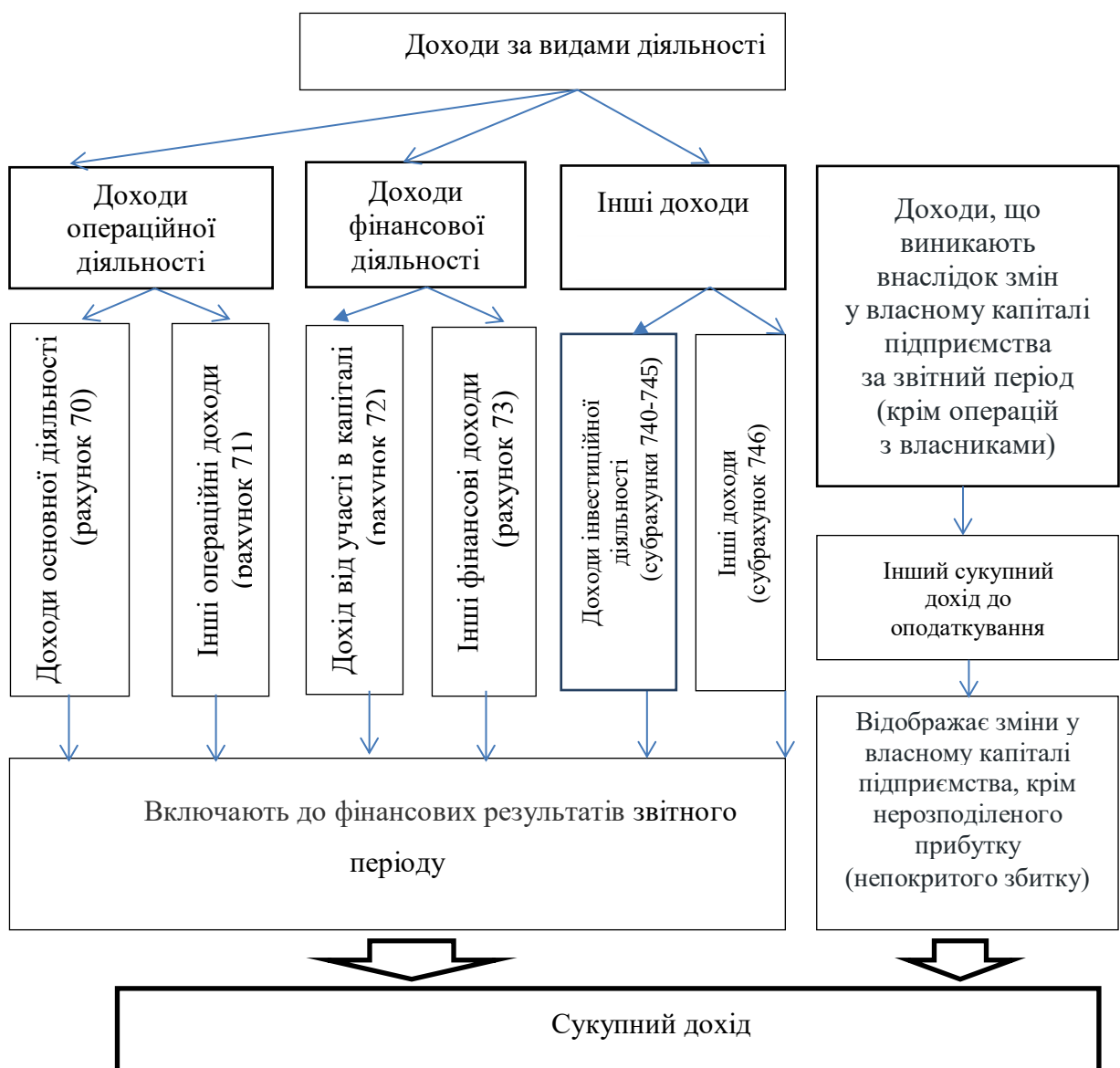

Рис. 2.7. Класифікація доходів за видами діяльності [26]

В бухгалтерському обліку доходи та фінансові результати відображаються на рахунках класу 7 «Доходи і результати діяльності» [64].

«Рахунки класу 7 «Доходи і результати діяльності» призначені для узагальнення інформації про доходи від операційної, інвестиційної і фінансової діяльності підприємства» [64].

Рахунок 79 «Фінансові результати» призначено для обліку та узагальнення інформації про фінансові результати діяльності підприємства.

За кредитом рахунку 79 «Фінансові результати» відображають суми в порядку закриття рахунків обліку доходів, за дебетом - суми в порядку закриття рахунків обліку витрат, а також належна сума нарахованого податку на прибуток [64].

Кореспонденція рахунків для відображення в обліку доходів від реалізації представлена у дод. Д 2.

Управління витратами доцільно у всіх сферах діяльності підприємства й має велике значення та цінність для всіх місць виникнення і центрів витрат.

«Витрати – це зменшення економічних вигод у вигляді зменшення активів або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілення власниками» [38; 60].

Основні завдання обліку витрат полягають у:

- своєчасному і правильному відображенні фактичних витрат за відповідними статтями;
- наданні інформації для оперативного контролю за використанням виробничих ресурсів та порівнянні з нормами чи кошторисом;
- виявленні резервів зниження собівартості продукції, попередженні непродуктивних витрат і втрат;
- визначенні результатів внутрішньовиробничого розрахунку за структурними підрозділами підприємства.

Основні критерії визнання витрат передбачають: відображення витрат у бухгалтерському обліку одночасно зі зменшенням активів або збільшенням зобов'язань; визнання витратами звітного періоду або зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу

підприємства (винятком є зменшення капіталу внаслідок його вилучення чи розподілу власниками), при умові, що такі витрати можуть бути достовірно оцінені; визнання витрат відповідного періоду одночасно з визнанням доходу, для отримання якого їх здійснено; відображення у витратах того звітного періоду, в якому їх було здійснено, якщо такі витрати неможливо прямо пов'язати з доходом певного періоду; визнання витрат шляхом систематичного розподілу його вартості між відповідними звітними періодами, якщо актив забезпечує отримання вигод протягом кількох звітних періодів [49].

В системі управлінського обліку витрати поділяються за принципом: різні витрати для різних цілей. Управління витратами передбачає їх класифікацію за трьома основними напрямками (рис. 2.8).

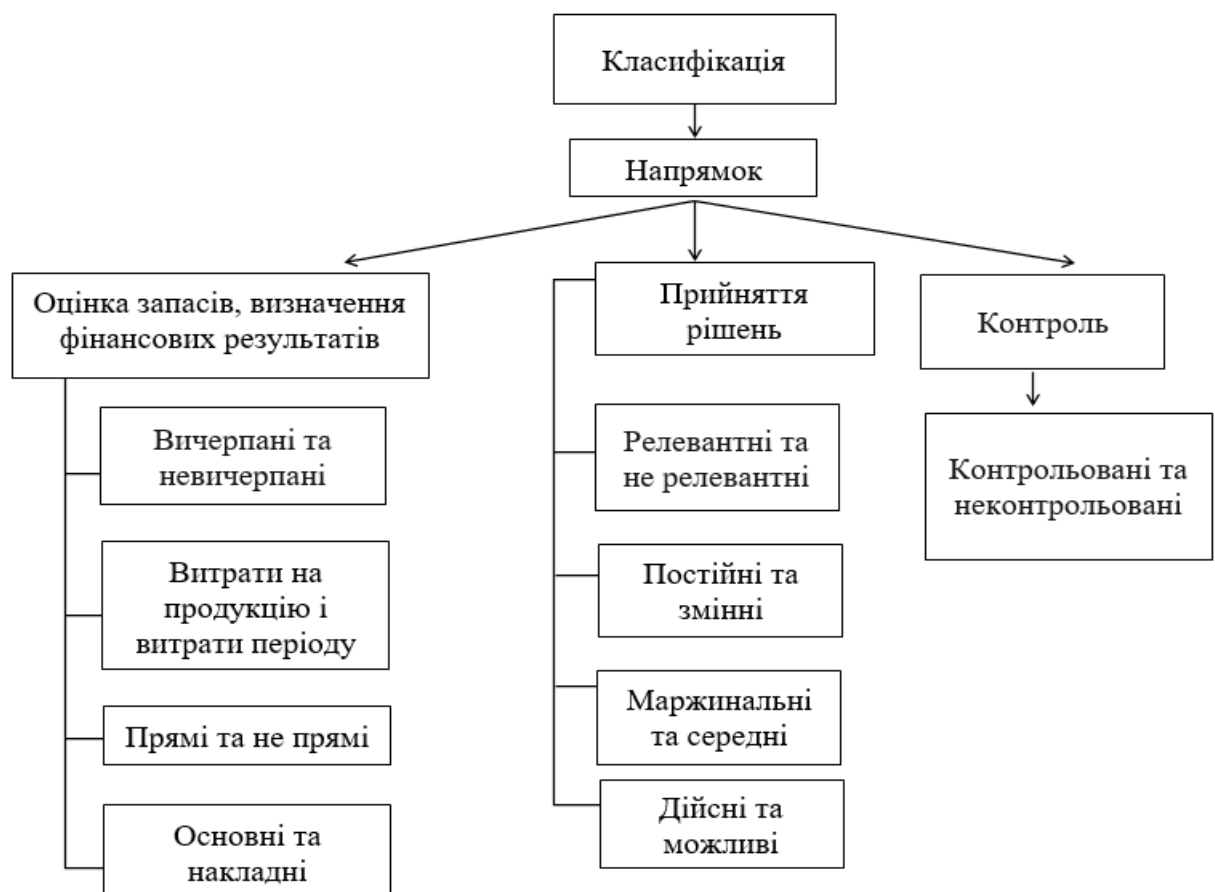

Рис. 2.8. Класифікація витрат за різними напрямками з метою управлінського обліку [13]

Оснoву собівартості реалізованої продукції, яка формується впродовж звітнoгo періоду на рахунку 23 «Виробництво», складає виробнича собівартість

продукції (робіт, послуг). Витрати виробництва розподіляють на прямі та загальновиробничі або накладні витрати. Загальновиробничі витрати у свою чергу розподіляють на постійні і змінні.

Постійними є витрати, які несе підприємство на виробництво та реалізацію продукції, що безпосередньо не залежать від обсягу виробництва.

Змінними є витрати, що залежать від обсягу виробництва і не є рівнозначними у різних виробництвах.

Витрати, які пов'язані з операційною діяльністю та не включаються до собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), розподіляються на адміністративні витрати, витрати на збут та інші операційні витрати.

До адміністративних витрат належать загальногосподарські витрати, які спрямовують на обслуговування та управління підприємством.

Витрати на збут, пов'язані з реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг).

До інших операційних витрат відносять, «витрати на дослідження та розробки відповідно до НП(С)БО 8 «Нематеріальні активи»; собівартість реалізованих виробничих запасів, яка для цілей бухгалтерського обліку складається з їх облікової вартості та витрат, пов'язаних з їх реалізацією; сума безнадійної дебіторської заборгованості та відрахування до резерву сумнівних боргів; втрати від операційної курсової різниці; втрати від знецінення запасів; нестачі й втрати від псування цінностей; визнані штрафи, пеня, неустойка; витрати на утримання об'єктів соціально-культурного призначення; інші витрати операційної діяльності» [49].

Бухгалтерський облік витрат АТ «Гідросила» здійснюється з метою забезпечення формування повної, правдивої та неупередженої інформації щодо відображення фактичних витрат понесених під час виробництва продукції.

Витрати підприємства на виробництво продукції (надання послуг) відображаються на рахунку 23 «Виробництво». За дебетом цього рахунку відображаються прямі витрати, виробничі накладні витрати та витрати які утворюються при наявності браку товару (послуг).

Згідно Наказу про облікову політику АТ «Гідросила» використовує одночасно рахунки 8-го та 9-го класу.

Рахунки класу 8 «Витрати за елементами» призначені для узагальнення інформації про витрати підприємства за елементами, здійснені протягом звітного періоду [64].

Рахунки класу 9 «Витрати діяльності» застосовуються для узагальнення інформації про витрати операційної, інвестиційної, фінансової діяльності та іншої діяльності. За дебетом рахунків цього класу відображаються суми витрат, за кредитом - списання суми витрат у кінці звітного року або щомісяця на рахунок 79 «Фінансові результати» [64].

Витрати, які здійснюються на підприємстві, можуть одразу із рахунків, на яких відображаються такі витрати, списуватися на витратні рахунки із подальшим списанням витрат із рахунків 9 класу «Витрати діяльності» на рахунок 79 «Фінансові результати» [64].

Наведемо кореспонденцію рахунків типових господарських операцій з обліку витрат діяльності АТ «Гідросила»:

1. 16.07.2022 р. відпущено запаси на потреби виробництва:

Д-т 80 «Матеріальні витрати»	2300 грн.
К-т 20 «Виробничі запаси»	
Д-т 23 «Виробництво»	2300 грн.
К-т 80 «Матеріальні витрати»	

2. 17.07.2022 р. відображено заборгованість перед ПП «ЄВРОСЕРВІС» за надані ними послуги щодо спостереження за засобами пожежної сигналізації для потреб виробництва:

Д-т 80 «Матеріальні витрати»	10000 грн.
К-т 685 «Розрахунки з іншими кредиторами»	
Д-т 23 «Виробництво»	10000 грн.
К-т 80 «Матеріальні витрати»	

3. Нараховано амортизацію основних засобів, які використовуються у основному виробництві:

Д-т 83 «Амортизація»	1620 грн.
К-т 131 «Знос (амортизація) необоротних активів»	
Д-т 23 «Виробництво»	1620 грн.
К-т 83 «Амортизація»	

4. Нараховано амортизацію нематеріальних активів, які використовуються у основному виробництві:

Д-т 83 «Амортизація»	1270 грн.
К-т 131 «Знос (амортизація) необоротних активів»	
Д-т 23 «Виробництво»	1270 грн.
К-т 83 «Амортизація»	

5. 27.07.2022 р. списано МШП на адміністративні потреби у сумі 2800 грн.:

Д-т 80 «Матеріальні витрати»	2800 грн.
К-т 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети»	
Д-т 92 «Адміністративні витрати»	2800 грн.
К-т 80 «Матеріальні витрати»	

6. Нараховано заробітну плату адміністративному працівнику у сумі 9700 грн.:

Д-т 81 «Витрати на оплату праці»	9700 грн.
К-т 66 «Розрахунки з оплати праці»	
Д-т 92 «Адміністративні витрати»	9700 грн.
К-т 81 «Витрати на оплату праці»	

7. Нараховано ЄСВ заробітної плати адміністративного працівника:

Д-т 82 «Відрахування на соціальні заходи»	2131 грн.
К-т 65 «Розрахунки за страхуванням»	
Д-т 92 «Адміністративні витрати»	2131 грн.
К-т 82 «Відрахування на соціальні заходи»	

$ЕСВ = (9700 * 22\%) = 2131 \text{ грн}$

Кореспонденція рахунків з обліку витрат та витрат діяльності на АТ «Гідросила» свідчить про раціональність цільового призначення витрат та відповідність ведення чинним стандартам обліку та законодавству загалом.

У фінансовій звітності АТ «Гідросила», доходи, витрати та фінансовий результат (прибуток, збиток) відображають у ф. 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» (дод. А2, Б2).

Висновки до другого розділу

Облікова політика – це інструмент, який впливає на систему управління підприємством та відіграє важливу роль у ефективному здійсненні його господарської діяльності. Правильний підхід до формування облікової політики дозволяє забезпечити потреби управлінців різних рівнів, достатньою та оперативною інформацією для прийняття рішень.

Комплексна політика управління включає в себе управління активами і пасивами підприємства та зводиться до вирішення завдань щодо забезпеченості власними оборотними коштами, прискорення їх оборотності та вибору найбільш прийняттого комплексного оперативного управління активами та пасивами.

Дослідження сутності поняття «дохід» вказує на те, що це найважливіша категорія, від якої залежить чи буде підприємство здійснювати свою діяльність надалі, тим більше, доходи впливають на всі інші показники діяльності підприємства. Необхідно формувати таку систему управління доходами, яка полягає у пошуку шляхів їх максимізації, а також організації постійного моніторингу за своєчасністю та обсягом їх надходження.

Управління витратами є складним та багатоаспектним процесом, який включає управлінські дії, метою яких є досягнення високого економічного результату діяльності підприємства. В сучасних умовах, управління витратами передбачає створення єдиної, раціональної, чіткої та безперебійної системи з цільовими установками та взаємопов'язаними елементами.

РОЗДІЛ 3. АНАЛІТИЧНІ МОЖЛИВОСТІ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ АТ «ГІДРОСИЛА»

3.1. Оцінка фінансового стану підприємства на основі показників форм фінансової звітності

Активи підприємства відображаються у його балансі, який є основним джерелом інформації для аналізу фінансового стану. З метою здійснення оцінки фінансового стану АТ «Гідросила» спочатку необхідно провести аналіз динаміки та структури статей активу та пасиву форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)». У табл. 3.1 розраховані показники структури та динаміки активу балансу за період 2021-2022 рр.

Таблиця 3.1

Аналіз динаміки і структури статей активу балансу АТ «Гідросила»
за 2021-2022 рр.*

Статті активу	2021 рік		2022 рік		Відхилення(+,-)		Темп росту, %	Темп приросту, %
	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	суми, тис. грн	питомої вага, %		
1. Необоротні активи	321271	60,76	231410	53,33	-89861	-7,43	72,0	-28,0
1.1. Нематеріальні активи	2634	0,82	2142	0,93	-492	+0,11	81,32	-18,68
1.2. Основні засоби	202896	63,15	182150	78,71	-20746	+15,56	89,76	-10,24
1.3. Незавершені капітальні інвестиції	30205	9,4	34023	14,7	+3818	+5,3	112,65	12,65
1.4. Інвестиційна нерухомість	1092	0,35	3770	1,63	+2678	+1,28	345,24	245,24
1.5. Довгострокові фінансові інвестиції	84413	26,28	9294	4,03	-75119	-22,25	11,01	-88,99
2. Оборотні активи	207516	39,24	202539	46,67	-4977	+7,43	97,60	-2,4
2.1. Запаси	103109	49,69	93460	46,14	-9649	-3,55	90,64	-9,36
2.2. Дебіторська заборгованість	104288	50,26	104878	51,78	+590	+1,52	100,56	0,56
2.3. Грошові кошти та їх еквіваленти	119	0,05	1876	0,93	+1757	+0,88	1576,5	11476,5
2.4. Витрати майбутніх періодів	-	-	101	0,05	+101	+0,05	-	-
2.5. Інші оборотні активи	-	-	2224	1,1	+2224	+1,1	-	-
Разом активів	528787	100	433949	100	-94838	-	82,06	-17,94

*розраховано автором за даними АТ «Гідросила»

Проведені розрахунки дозволяють зробити висновки, що в структурі активів балансу АТ «Гідросила» переважна більшість належить необоротним активам, які склали 60,76% усіх активів у 2021 році, і 53,33% у 2022 році. Співвідношення необоротних і оборотних активів є сприятливим, оскільки у

структурі активу балансу необоротні активи становлять більшу частину (рис. 3.1).

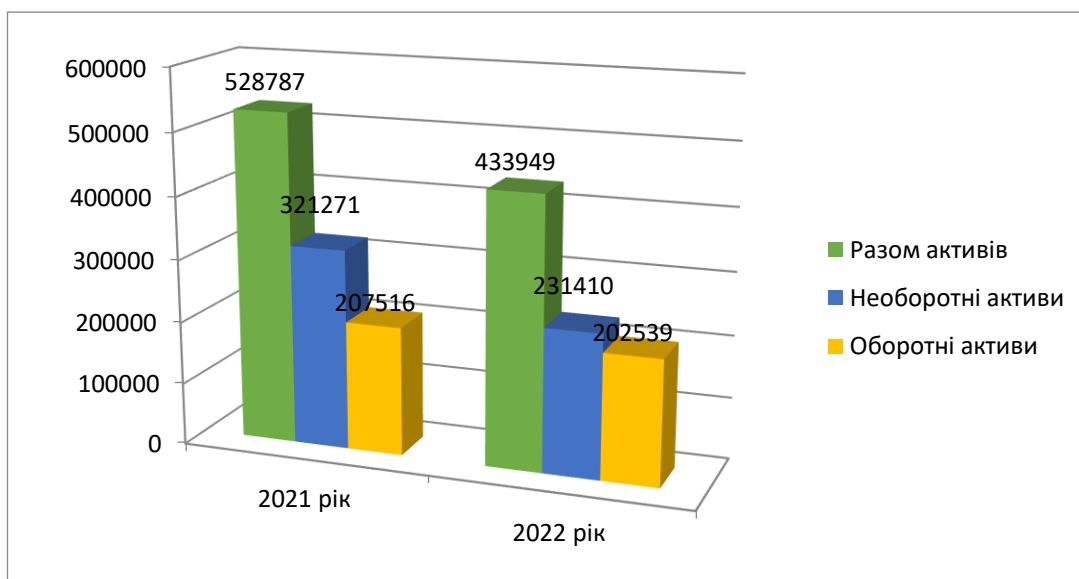

Рис. 3.1. Діаграма показників динаміки активів АТ «Гідросила» за 2021-2022 рр. (сформовано автором)

У структурі оборотних активів більшу частину складає дебіторська заборгованість, зокрема, у 2021 році вона становила 50,26%, а в 2022 році – 51,78%. Висока частка дебіторської заборгованості засвідчує, що покупці невчасно повертають кошти, а це позбавляє можливість підприємство використати кошти для подальшого розвитку і прискорити грошовий оборот. До того ж тенденція негативна, оскільки частка дебіторської заборгованості у 2022 році зросла порівняно з 2021 роком на 1,52%. Все це спричиняє зменшення частки вільних грошових коштів у підприємства та визначає погіршення якості управління дебіторською заборгованістю.

Наступною складовою оборотних активів з великою часткою є запаси. У динаміці цей показник зменшився у 2022 році на 3,55% порівняно з 2021 роком. Оцінювати однозначно таку ситуацію не можна, оскільки з одного боку їх зменшення не призведе до несвоєчасного використання, відповідно знецінення та втрат на зберігання, а з іншого, може не забезпечити у достатній кількості виробничий процес, або навіть не дозволить збільшити обсяги виробництва.

Невелику частку в оборотних активах займають грошові кошти, а саме, у 2021 році – 0,05%, а в 2022 році – 0,93%. Позитивним є їх зростання в динаміці, але в цілому для підприємства така ситуація визначає низьку якість управління грошовими потоками.

Дві статті активу балансу – Витрати майбутніх періодів та Інші оборотні активи – у 2022 році становили відносно невелику частку, але якщо порівняти з 2021 роком, де вони взагалі були відсутні, то їх наявність свідчить про господарську необхідність.

З огляду на проведений аналіз статей активу балансу АТ «Гідросила», управлінському персоналу необхідно покращити рівень якості управління підприємством. Першочерговим є оптимізація співвідношення між оборотними та необоротними активами, оскільки значна перевага частки необоротних активів зменшує мобільність активів підприємства. Також відносно малу частку у складі активів займають грошові кошти, а це свідчить про фінансову залежність підприємства.

Доволі висока частка дебіторської заборгованості вимагає також вжиття заходів, зокрема налагодження відносин з покупцями для вчасного отримання грошових коштів, проведення інвентаризації дебіторської заборгованості та підтвердження її фактичної наявності. Своєчасно отримані грошові кошти дозволять підприємству інвестувати їх в необоротні активи чи інші види діяльності, а це у свою чергу отримання додаткових доходів.

Пасив балансу показує джерела фінансування підприємства, яке може здійснюватися як за рахунок коштів власників, так і за рахунок короткострокових і довгострокових зобов'язань кредиторам. Дані, які наводяться в пасиві балансу, дозволяють визначити, які зміни відбулися в структурі власного і позикового капіталу, скільки залучено в оборот підприємства довгострокових і короткострокових засобів, тобто пасив показує, джерело засобів, які спрямовуються на формування майна підприємства.

Аналіз динаміки та структури статей пасиву балансу АТ «Гідросила» представлено у табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Аналіз динаміки і структури статей пасиву балансу АТ «Гідросила»
за 2021-2022 рр.

Статті пасиву	2021 рік		2022 рік		Відхилення (+,-)		Темп росту, %	Темп приросту, %
	сума, тис. грн	Питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага %	суми, тис. грн	питомої ваги, %		
1. Власний капітал	431712	81,64	308956	71,2	-122756	-10,44	71,57	-28,43
1.1. Зареєстрований капітал	50000	11,58	50000	16,18	-	+4,6	100	-
1.2. Капітал у дооцінках	-	-	29756	9,63	+29756	+9,63	-	-
1.3. Додатковий капітал	11316	2,62	136	0,05	-11180	-2,57	1,2	-98,8
1.4. Резервний капітал	-	-	2500	0,81	+2500	+0,81	-	-
1.5. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	370396	85,8	226564	73,33	-143832	-12,47	61,17	-38,84
2.Позиковий капітал	97075	18,36	124993	28,8	+27918	+10,44	128,76	28,76
2.1. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	650	0,12	650	0,15	-	+0,03	100	-
2.2. Поточні зобов'язання і забезпечення	96425	18,24	124343	28,65	+27918	+10,41	128,95	28,95
2.2.1. Поточна кредиторська заборгованість за:								
- товари, роботи, послуги	56079	58,16	34675	27,89	-21404	-30,27	61,83	-38,17
- розрахунки з бюджетом	2618	2,72	1181	0,95	-1437	-1,77	45,11	-54,89
- розрахунки зі страхування	2461	2,55	1113	0,90	-1348	-1,65	45,23	-54,77
- розрахунки з оплати праці	9696	10,06	4544	3,65	-5152	-6,41	46,86	-53,14
-одержаними авансами	22924	23,77	14980	12,05	-7944	-11,72	65,35	-34,65
3.2.2. Поточні забезпечення	1985	2,06	5227	4,2	+3242	+2,14	263,32	163,32
3.2.3. Інші поточні зобов'язання	662	0,68	62623	50,36	+61961	+49,68	94,6	-5,4
Разом капітал	528787	100	433949	100	-94838	-	82,06	-17,94

**розраховано автором за даними АТ «Гідросила»*

За розрахованими показниками у табл. 3.2, можна зробити такі висновки. У структурі пасивів балансу частка власного капіталу у 2021 році становила 81,64%, а в 2022 році – 71,2% від усіх джерел формування активів підприємства. Простежується тенденція зменшення частки власного капіталу на 10,44%, що є негативним, проте не критичним.

Частка позикового капіталу у 2022 році збільшилась на 10,44% по відношенню до 2021 року. Таке зростання обумовлене суттєвим збільшенням інших поточних зобов'язань, які становили у 2022 році 50,36%, що на 49,8% більше, ніж у 2021 році (рис. 3.2).

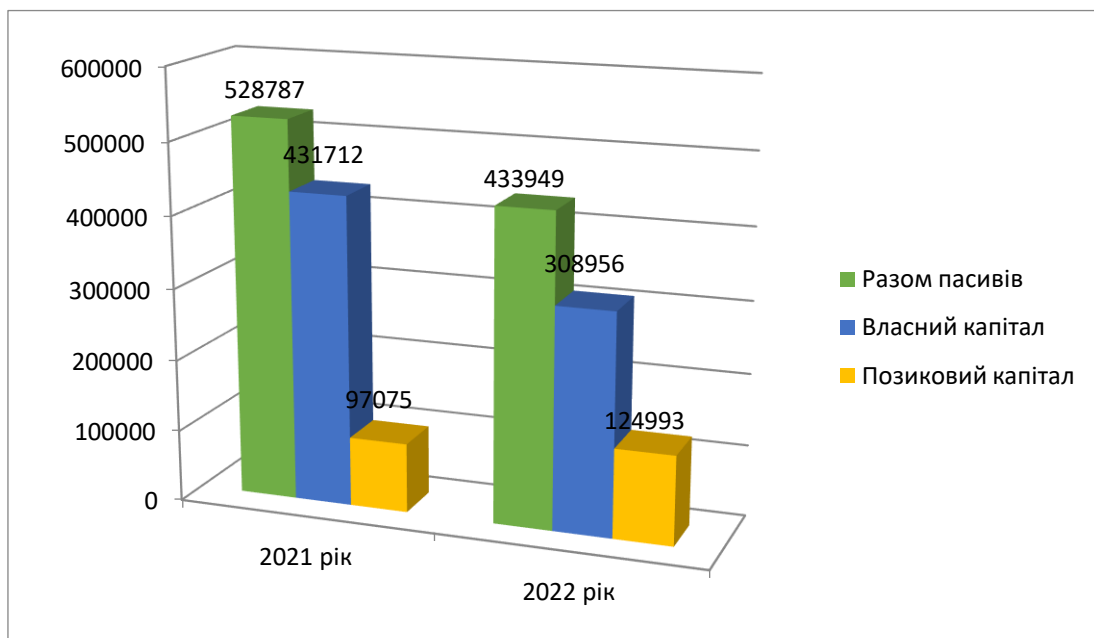

Рис. 3.2. Діаграма показників динаміки пасивів АТ «Гідросила» за 2021-2022 рр. (сформовано автором)

В цілому тенденція є не зовсім сприятливою для розвитку підприємства, оскільки впродовж 2022 року частка позикового капіталу збільшилась, а власного навпаки зменшилась, що в свою чергу підвищу фінансову залежність від зовнішніх кредиторів.

У складі структури власного капіталу найбільшу частку займає нерозподілений прибуток підприємства впродовж двох років, у 2021 році – 85,8%, а в 2022 році – 73,33%. Проте, спостерігається його зменшення у динаміці на 12,47%.

До структури власного капіталу входять також: зареєстрований капітал, капітал у дооцінках, додатковий капітал та резервний капітал. Протягом досліджуваного періоду, зареєстрований капітал не змінювався, натомість суттєво змінились: капітал у дооцінках склав у 2022 році – 29756 тис. грн, у

порівнянні з 2021 роком, коли він був відсутній взагалі; додатковий капітал зменшився суттєво, в 2021 році він становив 11316 тис. грн, а в 2022 році – 136 тис. грн; резервний капітал у 2022 році склав – 2500 тис. грн., на відміну від 2021 року, коли його не було взагалі в складі власного капіталу підприємства.

У складі структури позикового капіталу найбільшу частку у 2021 році складає кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги – 58,18%, а в 2022 році – інші поточні зобов'язання – 50,36%.

За період 2021-2022 років, підприємство не користувалося банківськими кредитами, і це є виправданим, оскільки це тимчасово залучені кошти, які потрібно повертати та вилучати з обігу кошти.

Отже, управлінському персоналу АТ «Гідросила» потрібно звернути увагу на оптимальне співвідношення між дебіторською і кредиторською заборгованістю. Також підприємство неефективно використовує власні ресурси, що може призвести до їх знецінення, про що засвідчує велика частка нерозподіленого прибутку.

З метою оцінки управлінським персоналом формування прибутковості діяльності підприємства потрібно використовувати дві групи показників, абсолютні та відносні.

Абсолютні показники визначають на підставі даних валового прибутку, прибутку, прибутку від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.

Відносні показники розраховуються у вигляді коефіцієнтів рентабельності.

Для початку проаналізуємо абсолютні показники прибутковості АТ «Гідросила» за 2021-2022 роки за даними ф. №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» (табл. 3.3).

Результати проведених розрахунків доводять, що АТ «Гідросила» впродовж 2021-2022 років функціонує прибутково. На це вказують значення абсолютних показників прибутковості підприємства.

Таблиця 3.3

Абсолютні показники прибутковості АТ «Гідросила»

за 2021-2022 рр.*

№ з/п	Показники	2021 рік	2022 рік	Відхилення	
				Абсолютне, +, -	Відносне, %
1.	Валовий прибуток, тис. грн.	83463	149972	+66509	179,69
2.	Фінансовий результат від операційної діяльності (прибуток), тис. грн.	16117	60257	+44140	373,87
3.	Фінансовий результат до оподаткування (прибуток), тис. грн.	16593	60115	+43522	362,29
4.	Чистий фінансовий результат (прибуток), тис. грн.	13445	45471	+32026	338,2

**розраховано автором*

Більш детальна характеристика розрахованих показників показує, що динаміка є позитивною, оскільки всі вони за досліджуваний період зросли, так у 2022 році порівняно з 2021 роком, зріс валовий прибуток на 66509 тис. грн, прибуток від операційної діяльності на 44140 тис. грн, чистий прибуток на 32026 тис. грн.

Здійснені аналітичні процедури, розраховані абсолютні показники прибутковості, не повністю можуть відображати рівень ефективності діяльності підприємства, оскільки вони можуть зростати за рахунок екстенсивного використання виробничих ресурсів. Саме тому, об'єктивну оцінку можуть надати відносні величини у вигляді коефіцієнтів рентабельності.

«Рентабельність визначається як здатність компанії отримувати прибуток від своєї господарської діяльності, використовуючи її ресурси, і вона є економічним інструментом, який лежить в основі всіх рішень компанії щодо управління діяльністю та взаємовідносин з діловими партнерами і тому він набуває статусу основного критерію, що використовується для оцінки економічної ефективності. Рентабельність означає отримання доходу від реалізації продукції, який повинен перевищувати витрати. Як наслідок, прибутковість відображає ефективність всієї економічної діяльності підприємства» [29].

Показники рентабельності можна згрупувати за такими характеристиками:

- коефіцієнт рентабельності активів;

- коефіцієнт рентабельності власного капіталу;
- коефіцієнт рентабельності основних засобів;
- коефіцієнт рентабельності продажів

Проведемо розрахунки основних показників рентабельності АТ «Гідросила» за 2021-2022 роки за вище зазначеними групами (табл. 3.4.).

Таблиця 3.4

Основні показники рентабельності АТ «Гідросила»
за 2021-2022 рр.*

Показники	Формула розрахунку	Оптимальн е значення	Фактичне значення	
			2021 рік	2022 рік
Коефіцієнт рентабельності активів	$K_{ра} = \frac{\text{Чистий фін. результат (прибуток)}}{\text{підсумок балансу}}$	$> 0,1$	0,03	0,1
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	$K_{рвк} = \frac{\text{Чистий фін. результат (прибуток)}}{\text{власний капітал}}$	$> 0,125$	0,03	0,15
Коефіцієнт рентабельності основних засобів	$K_{роз} = \frac{\text{Чистий фін. результат (прибуток)}}{\text{основні засоби}}$	$> 0,1$	0,07	0,25
Коефіцієнт рентабельності продажів	$K_{рпр} = \frac{\text{Чистий фін. результат (прибуток)}}{\text{Чистий дохід від реалізації}}$	$> 0,08$	0,02	0,09

**розраховано автором*

Розраховані коефіцієнти рентабельності засвідчують позитивну тенденцію ефективності діяльності, оскільки їх значення у 2022 році у більшості досягло рівня оптимального значення.

Фінансовий стан підприємства з позиції короткострокової перспективи оцінюється показниками ліквідності та платоспроможності, які в загальному надають характеристику здатності розраховуватися вчасно та в повному обсязі за короткостроковими зобов'язаннями з контрагентами. Поняття «ліквідність» та «платоспроможність» не є тотожними.

Ліквідність – це здатність активів обертатися у грошові кошти. Вона характеризується наявністю у підприємства ліквідних засобів у формі залишку грошей у касі, грошових коштів на рахунках у банку та тих елементів оборотних активів, які можна швидко реалізувати.

Платоспроможність підприємства характеризується його можливістю та здатністю вчасно і повністю виконувати свої фінансові зобов'язання перед зовнішніми та внутрішніми контрагентами. Основними ознаками платоспроможності є достатній обсяг коштів на поточному рахунку, відсутність протермінованої кредиторської заборгованості. Оцінка платоспроможності потрібна як самому підприємству, так і для зовнішніх партнерів та потенційних інвесторів. Зазвичай, дослідженню підлягає поточна та перспективна платоспроможність.

Розглянемо показники ліквідності та платоспроможності АТ «Гідросила» на основі даних ф. 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за період 2021-2022 роки (табл. 3.5. -3.7).

Таблиця 3.5

Аналіз ліквідності балансу АТ «Гідросила» за 2021-2022 рр.*

Ранжування активів балансу та їх розрахунок	2021 рік	2022 рік	Ранжування пасивів балансу та їх розрахунок	2021 рік	2022 рік
Абсолютно ліквідні активи (A1 = р. 1160 + р. 1165)	119	1876	Найтерміновіші пасиви (П1 = р. 1615+ р. 1620 + р. 1625 + р. 1630 + р. 1635 + р. 1640 + р. 1645 + р. 1690)	94440	119116
Швидколіквідні активи (A2 = р. 1125 + р. 1130 + р. 1135+ р. 1155)	104288	104878	Короткострокові пасиви (П2 = р. 1600 + р. 1610 + р. 1660 + р. 1665)	1985	5227
Повільноліквідні активи (A3 = р. 1100 + р. 1110 + р. 1170 + р. 1190)	103109	95785	Довгострокові пасиви (П3 = р. 1595)	650	650
Важко ліквідні активи (A4 = р. 1095 + р. 1200)	321271	231410	Постійні пасиви (П4 = р. 1495 + р. 1700)	431712	308956
Баланс	528787	433949	Баланс	528787	433949

*розраховано автором за даними ф.№ 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»

Для визначення ліквідності балансу необхідно співставити розрахунки за групами активів і пасивів. Баланс можна вважати ліквідним за умови дотримання співвідношення між групами активів і пасивів (табл. 3.6).

Таблиця 3.6

Визначення ліквідності балансу АТ «Гідросила» за 2021-2022 рр.*

Умова ліквідності балансу	2021 рік	2022 рік
$A1 \geq P1$	$A1 (119 \text{ тис. грн.}) \leq P1 (94440 \text{ тис. грн.})$	$A1 (1876 \text{ тис. грн.}) \leq P1 (119116 \text{ тис. грн.})$
$A2 \geq P2$	$A2 (104288 \text{ тис. грн.}) \geq P2 (1985 \text{ тис. грн.})$	$A2 (104878 \text{ тис. грн.}) \geq P2 (5227 \text{ тис. грн.})$
$A3 \geq P3$	$A3 (103109 \text{ тис. грн.}) \geq P3 (650 \text{ тис. грн.})$	$A3 (95785 \text{ тис. грн.}) \geq P3 (650 \text{ тис. грн.})$
$A4 \leq P4$	$A4 (321271 \text{ тис. грн.}) \leq P4 (431712 \text{ тис. грн.})$	$A4 (231410 \text{ тис. грн.}) \leq P4 (308956 \text{ тис. грн.})$

**розраховано автором*

Розрахунки щодо ліквідності балансу АТ «Гідросила» доводять, що він не є абсолютно ліквідним. Це засвідчує недостатність у підприємства власних оборотних засобів, які забезпечують його фінансову стійкість.

Ліквідність підприємств визначається за допомогою використання системи фінансових коефіцієнтів, серед яких можна виділити коефіцієнт загальної ліквідності, коефіцієнт абсолютної ліквідності та коефіцієнт покриття. Розрахунок зазначених коефіцієнтів для АТ «Гідросила» представлено у табл. 3.7.

Таблиця 3.7

Основні показники ліквідності АТ «Гідросила» за 2021-2022 рр.*

Основні показники	Характеристика показників ліквідності	Алгоритм розрахунку (ф. №1)	Оптимальний рівень	2021 рік	2022 рік
Коефіцієнт загальної ліквідності	Яка кількість одиниць поточних (оборотних) активів припадає на одиницю поточних та довгострокових зобов'язань і забезпечень	$\frac{\text{ф.1 ряд. 1195}}{\text{ф.1 ряд. (1595+1695)}}$	≥ 1	2,14	1,62
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Визначає частину поточних зобов'язань, які можна погасити одразу	$\frac{\text{ф.1 ряд.1165}}{\text{ф.1 ряд.1695}}$	$\geq 0,25$	0,001	0,015
Коефіцієнт покриття	Яка кількість одиниць поточних (оборотних) активів припадає на одиницю поточних зобов'язань і забезпечень	$\frac{\text{ф.1 ряд. 1195}}{\text{ф.1 ряд.1695}}$	$\geq 1,5$	2,15	1,63

**розраховано автором за ф.№ 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»*

Отже, АТ «Гідросила» є недостатньо платоспроможним підприємством, оскільки воно не має відповідного обсягу грошових коштів на розрахунковому рахунку, що підтверджує коефіцієнт абсолютної ліквідності, тобто платоспроможності, який нижче оптимального рівня.

Для більш наочного сприйняття побудуємо діаграму динаміки коефіцієнтів ліквідності на рис. 3.3.

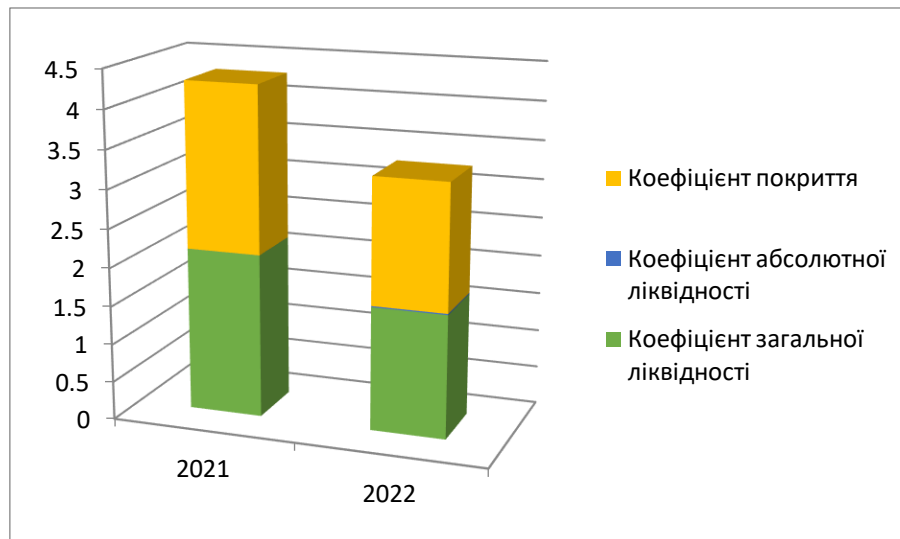

Рис. 3.3. Діаграма динаміки коефіцієнтів ліквідності АТ «Гідросила» за 2021-2022 роки

Таким чином, спостерігаємо, що не всі показники ліквідності зростають, а навпаки знижуються, це свідчить про погіршення ситуації із забезпеченістю оборотними коштами.

Для покращення ефективності діяльності та фінансового стану в цілому керівництву АТ «Гідросила» доцільно застосовувати якісне та ефективне планування грошових потоків, оскільки від спроможності своєчасно та в необхідному обсязі їх генерувати залежать платоспроможність підприємства та ліквідність його активів.

Проведені розрахунки свідчать про недостатню фінансову стійкість АТ «Гідросила» та спроможні виявляти загрози, слабкі місця, ризики та інші можливі негативні фактори, які потрібно враховувати при прийнятті подальших управлінських рішень з метою поліпшення ефективної фінансово-господарської діяльності підприємства.

Фінансова стійкість підприємства характеризується за допомогою певного набору показників, зокрема коефіцієнтів, які визначають стан фінансових ресурсів підприємства.

Для здійснення аналізу відносних показників фінансової стійкості АТ «Гідросила», проведено розрахунки та згруповано у табл. 3.8.

Таблиця 3.8

Аналіз відносних показників фінансової стійкості

АТ «Гідросила» за 2021 – 2022 рр.*

Назви показників	Оптимальний рівень	2021 рік	2022 рік	Абсолютне відхилення (+, -)
Коефіцієнт автономії	$\geq 0,5$	0,82	0,71	-0,11
Коефіцієнт фінансової залежності	$< 1,0$	1,22	1,4	+0,18
Коефіцієнт фінансової стійкості	$< 1,0$	4,45	2,47	-1,98
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,4-0,6	0,18	0,29	+0,11
Коефіцієнт фінансового ризику (фінансового левериджу)	$< 1,0$	0,22	0,4	+0,18
Коефіцієнт забезпечення активів власним капіталом	$> 0,1$	0,53	0,38	-0,15
Коефіцієнт маневреності оборотних активів	$> 0,1$	0,001	0,02	+0,019
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$> 0,3$	0,26	0,25	-0,01

*розраховано автором за даними ф. 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»

Проведені аналітичні процедури для розрахованих показників у табл. 3.8, дозволяють зробити висновок про недостатню фінансову стійкість досліджуваного підприємства, оскільки більшість з них не відповідають оптимальному рівню.

З цієї метою доцільно запропонувати для підприємства: здійснити моніторинг і операційний аналіз показників фінансового стану підприємства з врахуванням специфіки галузі, удосконалити інформаційне та методологічне забезпечення здійснення аналізу, що підвищить аналітичні можливості і реальність оцінювання капіталу підприємства.

3.2. Формування управлінської звітності підприємств

Розвиток світової та вітчизняної економіки обумовлює нові вимоги до

інформації щодо діяльності суб'єктів господарювання. Основа такої інформації міститься у звітності про діяльність підприємства. Якщо раніше чітко окреслювалися види такої звітності, то глобалізація економічних процесів, яка підсилила конкурентну боротьбу за ринки збуту, стійкий розвиток економіки, інформатизація суспільства, сприяли появі нових форм звітності, а саме, звіту про управління, соціальної та інтегрованої звітності. Ці фактори обумовили зміни у підходах до функцій та ролі управлінської звітності, яка повинна створити інформаційне забезпечення для прийняття управлінських рішень її користувачами, а також викликало збільшення дискусійних публікацій щодо її тотожності з внутрішньогосподарською звітністю.

«Саме поняття «управлінська звітність» практично не відпрацьоване, часто для її позначення використовують різні трактування «внутрішня», «внутрішньогосподарська», але не розкривають власного чіткого тлумачення її змісту. Одні виділяють в її тлумаченні лише мету, що полягає у наданні оперативної, релевантної інформації для потреб управління та адресність згідно з вимог управлінського персоналу. Позиції інших полягають у ототожненні її змісту з оперативно-технічною звітністю, оскільки в останні роки термін «оперативно-технічний облік», який є джерелом складання такої звітності практично витіснений поняттям «управлінський облік» [13].

Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», звітність розглядає під термінологією внутрішньогосподарський (управлінський) облік, тим самим підкреслюючи походження та призначення даної звітності для внутрішніх користувачів [60].

З тлумаченням сутності управлінської звітності як внутрішньої, що являє собою сукупність впорядкованих показників та іншої інформації, необхідної для потреб управління погоджується більшість науковців.

Так, автор Гладій І. О., у своїй праці взаємозмінює терміни «управлінська звітність», «внутрішня управлінська звітність», «бухгалтерська управлінська звітність», при цьому «управлінська звітність» є базою для здійснення управлінського аналізу діяльності та важливим елементом управлінського

обліку [8].

«Управлінська звітність – це внутрішня звітність, основна мета якої полягає у наданні оперативної, релевантної інформації відповідно до вимог управлінського персоналу» [13].

Зарубіжні вчені, розкриваючи сутність управлінського обліку підкреслюють принципи формування звітності для прийняття рішень як внутрішніх звітів, до яких відносять: аналіз собівартості, аналіз витрат та капітальних інвестицій, поточні оперативні звіти центрів відповідальності, звіти про понесені витрати, окремі кошториси за бюджетними центрами тощо.

Вітчизняні автори Сопко В. В., Мазіна О. І., Фоміна О. В., зазначають, що «основна мета такої звітності – оперативне задоволення інформаційних потреб управлінського персоналу шляхом надання їм облікової і розрахункової інформації у певних форматах відповідно до внутрішніх регламентів організації для прийняття управлінських рішень» [14].

М. М. Шигун і В. О. Іваненко, стверджують, що «звітність може стати ефективним засобом в управлінні та визначенні перспектив розвитку економіки в цілому і підприємства зокрема, якщо вона формується на підставі загальноприйнятих правил» [14]. Цілком можливо таке твердження застосувати до внутрішньогосподарської звітності.

Управлінська звітність – це звітність для внутрішніх користувачів, яка включає інформацію про господарську діяльність підприємства та умови її здійснення, підготовлена з використанням методичних прийомів бухгалтерського обліку, контролю та аналізу.

Особливістю внутрішньогосподарської звітності є її формування управлінським персоналом для внутрішнього використання з дотриманням принципу конфіденційності інформації. Роль такої звітності в теперішніх складних умовах функціонування підприємства складно переоцінити, оскільки вона містить інформацію про діяльність центрів відповідальності, ефективність продажів різних видів продукції, дотримання нормативів витрат тощо.

Проблема формування внутрішньогосподарської звітності залишається актуальною, тому що підприємства дуже часто не мають кваліфікованого персоналу, який здатен розробити форми такої звітності, що підсилює відсутність рекомендацій по її організації на законодавчому рівні. Саме тому, важливим є дослідження принципів формування такої звітності і техніки її підготовки з урахуванням умов діяльності господарюючих суб'єктів.

Управлінська звітність є документом, який відображає головні процеси, які здійснюються підприємством у звітному періоді. Кожне підприємство має право самостійно визначати конкретні складові елементи такого документа. Найважливіше, звітність орієнтована на її користувачів, відповідно зміст залежить від їх вимог та виду інформації, яка їх цікавить.

При складанні документації на підприємстві, застосовують основні принципи, на яких базується управлінська звітність. Звітність повинна відповідати принципу простоти, відповідно до якого, вона не повинна бути перевантажена зайвою та непотрібною користувачеві інформацією, потрібно включати тільки важливі показники. Звітність повинна відповідати принципу оперативності, тобто надана інформація повинна бути своєчасною.

Збір та представлення облікової, аналітичної та нормативно-довідкової (планової) інформації здійснюється незалежною особою, що є відповідальною за надання такої інформації, а не за її зміст.

Крім того порядок складання внутрішньогосподарської (управлінської) звітності має бути розроблений за внутрішнім регламентом підприємства за строками, періодичністю та систематизованою інформацією про економічні показники (елементи звітності) з використанням сукупності форматів, що є об'єктами управлінського обліку, об'єднаними єдиним економічним змістом

«Управлінські звіти – це письмові або усні повідомлення відповідальних осіб о власних діях або виконаних дорученнях, тобто пояснення відповідальної особи щодо результатів у зоні його відповідальності. Представлення такої інформації здійснюється залежною від її змісту (відповідальною за результати здійснених господарських операцій) особи на підставі власної або облікової

інформації та надається у разі здійснення відповідних господарських операцій або за потребою та поза їх системним зв'язком з результатами інших господарських операцій» [13].

Таким чином управлінська, і, відповідно внутрішньогосподарська (управлінська) звітність відрізняється від управлінських звітів незалежним порядком її складання незалежними суб'єктами, що використовуючи розроблені і погоджені з відповідальними особами регламенти формують звітність про результати діяльності підприємства.

Формування внутрішньогосподарської звітності повинно відбуватися у декілька етапів:

1 етап – оцінювання структури управління підприємством та виявлення інформаційних потреб внутрішніх користувачів;

2 етап – розробка форм внутрішньогосподарської звітності;

3 етап – визначення інформаційної бази для складання внутрішньогосподарської звітності;

4 етап – окреслення переліку осіб, відповідальних за складання відповідних форм звітності, встановлення термінів її подання та кола користувачів.

Суб'єкти господарювання повинні формувати інформаційну карту, яка забезпечить підвищення якості інформаційного забезпечення системи управління.

Методи підготовки управлінської звітності доцільно групувати за ступенем узагальнення інформації, таким чином, що застосовуються для отримання первинної інформації з різних джерел та групування її відповідним чином для подальшого використання. Пропонується виділяти три групи методів, зокрема, методи накопичення інформації, методи підготовки(обробки) інформації, методи підготовки і подання управлінських звітів (рис. 3.4).

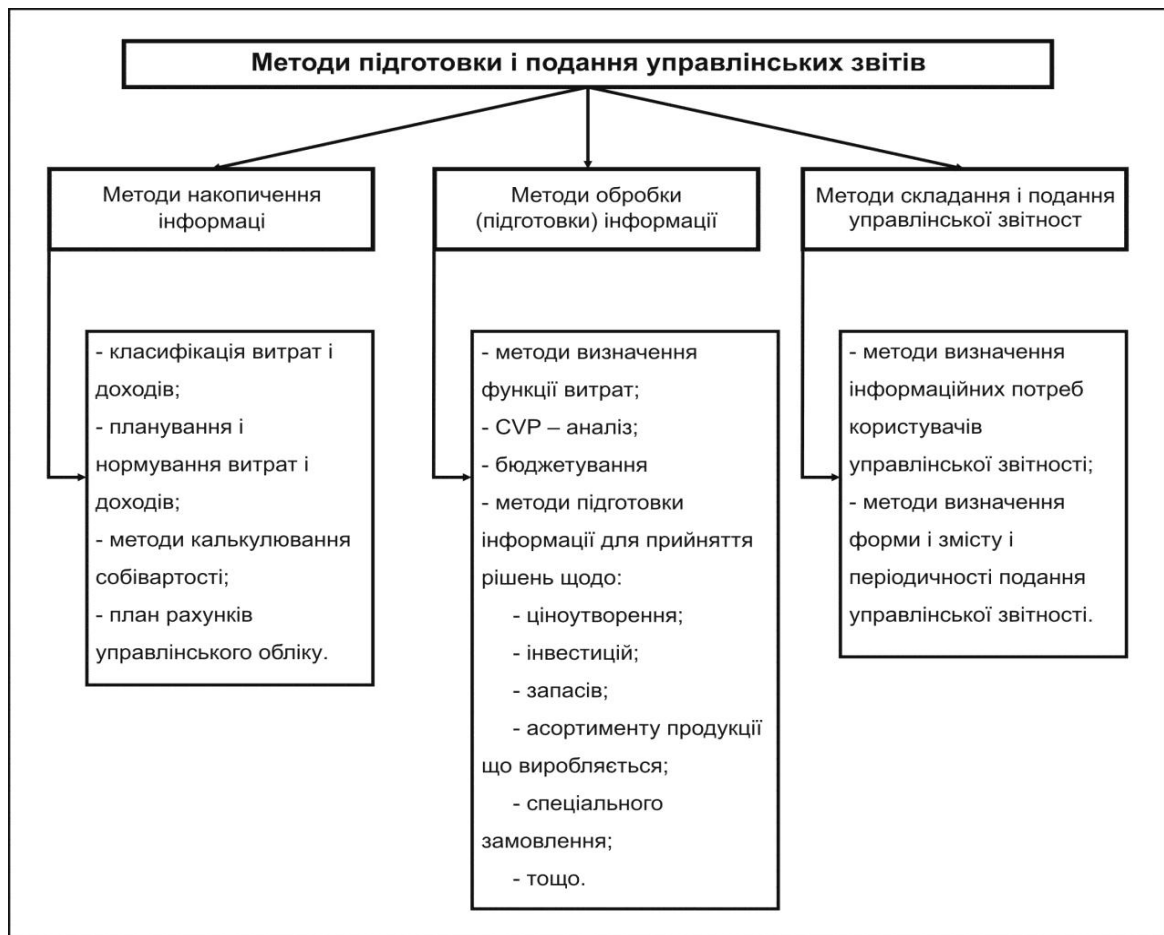

Рис. 3.4. Методична база системи управлінської звітності [18]

З огляду традиційно сформованих внутрішньогосподарських зв'язків, основна частина інформації консолідується в системі бухгалтерського обліку у класичній інтерпретації, функціональною підсистемою якого за необхідності може бути управлінський облік.

Представлена на рис. 3.4, класифікація методів, надає можливість здійснювати раціональне їх використання у практичній діяльності підприємства, визначити роль і можливості кожного з них при підготовці управлінської звітності.

З метою підтримки інформаційного простору підприємства в актуальному стані, аналітики повинні забезпечити систематизацію інформаційних потоків підприємства, мобільно реагуючи на інформаційні запити користувачів створюваної інформації, перевіряючи ступінь їх задоволення, здійснюючи діагностику методів, що застосовувалися. Для підбору ефективних методів потрібно керуватися відповідними критеріальними ознаками, які потребують

подальших розробок, що необхідні для моделювання системи управлінської звітності на підприємстві.

Таким чином, питання вибору методів формування та подання управлінської звітності здійснюється на підприємстві під впливом багатьох факторів, а доцільність їх використання перевіряється часом і результатом діяльності.

Внутрішньогосподарська звітність призначена для прийняття управлінських рішень, контролю за їх виконанням, прогнозуванням та плануванням діяльності, а також для оцінки результатів виконання рішень.

З метою удосконалення чинної системи управління потрібно поділити весь обсяг обліково-аналітичної інформації на такі категорії: оперативна управлінська (внутрішньогосподарська) звітність, поточна управлінська (внутрішньогосподарська) звітність, узагальнююча управлінська (внутрішньогосподарська) звітність (дод. Е 1).

Особливостями системи управлінської звітності є:

- являє собою систему гнучкої обліково-аналітичної інформації для контролю, аналізу, складання бюджетів та прийняття управлінських рішень;
- формується за центрами відповідальності та по підприємству в цілому;
- подається управлінському персоналу різних рівнів;
- відображає умови, специфіку та особливості діяльності підприємства;
- складається відповідно до облікової політики;
- задовольняє потреби управління.

Отже, управлінська звітність є продуктом обліково-аналітичної системи підприємства, включає в себе систему оперативних, поточних та узагальнюючих звітів, укладених за обліковими даними всіх структурних підрозділів підприємства, а також аналітичних пояснень до них, що задовольняють потреби управління. При цьому, показники різних форм звітності повинні бути взаємопов'язаними, доречними і достовірними, визначатись відповідно до обраної методики розрахунку та принципів облікової політики.

Висновки до третього розділу

Оцінка фінансового стану АТ «Гідросила» здійснювалася за допомогою аналізу динаміки та структури статей активу та пасиву балансу за період 2021-2022 рр. За результатами аналізу активу балансу, співвідношення необоротних і оборотних активів є сприятливим, оскільки у структурі активу балансу необоротні активи становлять більшу частину. Аналіз пасиву балансу показує, що в цілому тенденція є не зовсім сприятливою для розвитку підприємства, оскільки впродовж 2022 року частка позикового капіталу збільшилась, а власного навпаки зменшилась, що в свою чергу підвищу фінансову залежність від зовнішніх кредиторів.

Розраховані коефіцієнти рентабельності засвідчують позитивну тенденцію ефективності діяльності, оскільки їх значення у 2022 році у більшості досягло рівня оптимального значення. Розрахунки щодо ліквідності балансу АТ «Гідросила» доводять, що він не є абсолютно ліквідним. Це підтверджує недостатність у підприємства власних оборотних засобів, які забезпечують його фінансову стійкість.

Управлінська звітність є звітністю для внутрішніх користувачів, яка включає інформацію про господарську діяльність підприємства та умови її здійснення, підготовлена з використанням методичних прийомів бухгалтерського обліку, контролю та аналізу.

Особливістю внутрішньогосподарської звітності є її формування управлінським персоналом для внутрішнього використання з дотриманням принципу конфіденційності інформації.

Основною проблемою формування управлінської звітності залишається відсутність кваліфікованого персоналу, який здатен розробити форми такої звітності, що підсилює відсутність рекомендацій по її організації на законодавчому рівні. Саме тому, важливим є дослідження принципів формування такої звітності і техніки її підготовки з урахуванням умов діяльності господарюючих суб'єктів.

ВИСНОВКИ

Кваліфікаційна робота пов'язана з дослідженням бухгалтерського обліку і звітності в системі управління підприємством, виконувалась за матеріалами АТ «Гідросила», яке спеціалізується на виробництві гідравлічного та пневматичного устаткування.

Проведений аналіз основних показників діяльності АТ «Гідросила» за 2021-2022 рр., показує, що воно є прибутковим підприємством і динаміка є позитивною. А розрахунки щодо ліквідності балансу АТ «Гідросила» доводять, що він не є абсолютно ліквідним. Підтвердженням цього є недостатність власних оборотних засобів, що повинні забезпечувати його фінансову стійкість.

Бухгалтерський облік і звітність як основні функції управління, формують дані про господарську діяльність підприємства та систематизують її, забезпечуючи при цьому прийняття ефективних управлінських рішень.

Бухгалтерський облік – це процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передавання інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень.

Бухгалтерський облік є основою інформаційної системи управління підприємством, консолідує дані для потреб як внутрішніх, так і зовнішніх користувачів щодо прийняття управлінських рішень. Дані звітності використовують зацікавлені користувачі у процесі проведення аналізу, розробки фінансової стратегії і тактики за основними напрямками господарської діяльності. Дослідження сутності звітності, дозволили виділити такі напрями її трактування як, економічна інформація про фінансовий стан, виробничу і фінансово-господарську діяльність підприємства, та елемент бухгалтерського обліку.

Звітність – це упорядкована система узагальнених показників, які характеризують діяльність підприємства за певний період. Управлінська звітність, як складова бухгалтерської звітності, формується для внутрішніх користувачів та містить інформацію про господарську діяльність підприємства. Головна особливість внутрішньогосподарської звітності полягає у тому, що вона формується управлінським персоналом для внутрішніх користувачів за умов дотримання принципу конфіденційності.

Ефективне управління підприємством передбачає формування чітко сформованої та налагодженої облікової політики. Правильний підхід до її формування дозволяє забезпечити потреби управлінського персоналу різних рівнів, достатньою та оперативною інформацією для прийняття рішень. Облікова політика передбачає формування основних елементів в розрізі об'єктів бухгалтерського обліку, зокрема таких, що складають активи, пасиви, доходи, витрати та фінансові результати діяльності підприємства.

Аналітичний підхід щодо управління фінансами підприємства, зокрема його активами і пасивами, дозволяє приймати обґрунтовані управлінські рішення, визначати ефективність їх використання та вплив на фінансові результати діяльності.

Обсяг і структура активів АТ «Гідросила» свідчать про їх зменшення, як оборотних, так і необоротних. Проте, частка дебіторської заборгованості є високою, тому підприємству потрібно удосконалювати процес управління нею. При оцінці пасивів на АТ «Гідросила» виявлено такі недоліки: зменшення власного капіталу та збільшення поточних зобов'язань, що свідчить про низьку платоспроможність підприємства, а це в свою чергу збільшує фінансові ризики.

Проведене дослідження надало можливість визначити, що «дохід» - це важлива економічна категорія, яка визначає всю подальшу діяльність, та і взагалі надає розуміння, чи буде функціонувати підприємство. Визначено, що потрібно формувати таку систему управління доходами, яка забезпечує не тільки їх отримання, а й збільшення. При визначенні фінансового результату діяльності порівнюють отримані доходи з понесеними витратами. Відповідно є важливим правильне управління ними, а саме, створення чіткої та раціональної системи, щодо їх мінімізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бандурко Д.В., Кононенко Л.В. Система бухгалтерського обліку як елемент системи управління підприємством в умовах інноваційних інформаційних технологій. *Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: сучасні виклики: збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Полтава, 5–6 жовтня 2021 року). Полтава: ПУЕТ. 2021. С. 199-202. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/11312/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%91%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D1%83%D1%80%D0%BA%D0%BE.pdf>*
2. Баришевська І.В., Сіренко Н.М., Щербина Ю.О. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: курс лекцій. Миколаїв: МНАУ. 2016. 132 с.
3. Баришевська І.В., Юношев С.Ю., Волхонська А.А. Сутність і місце облікової інформації в управлінні підприємством. *Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics»*. №29. 2021. С. 11-16. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/issue/29-2021/baryshevska.pdf>
4. Бержанір І.А. Значення бухгалтерського обліку в управлінні підприємством. *Всеукраїнська науково-практична конференція за міжнародною участю «Сучасні тенденції та суперечності розвитку світової економіки та бізнесу»: збірник матеріалів конференції. Київ. 25 січня 2022 р. Міжрегіональна Академія управління персоналом. 2022. С. 83–85. URL: https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/14541/1/Znachen_buh_obl.pdf*
5. Бондар М.І., Верига Ю.А., Орищенко М.М. та ін. Звітність підприємства: підручник. Київ : «Центр учбової літератури». 2015. 570 с.
6. Бражнікова Л.М., Гарна С.О., Шнурко А.М. Особливості формування системи електронної звітності на підприємствах України. *Інфраструктура ринку. 2020. № 39. С. 365-370. URL: http://www.marketinfr.od.ua/journals/2020/39_2020_ukr/62.pdf*
7. Галушак І.Є., Луців Н.Л. Бухгалтерський облік і звітність в системі управління підприємством. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. Вип. 17. Т. 1. С. 233-245. URL:*

<http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/12547/1/5531-Article%20Text-14255-1-10-20211206.pdf>

8. Гладій І.О. Управлінська звітність підприємства: принципи формування. *Глобальні та національні проблеми економіки. Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. Випуск 23. 2018. С. 604-608.* URL: <http://global-national.in.ua/archive/23-2018/118.pdf>

9. Гоголь М.М. Сучасний стан та тенденції розвитку бухгалтерського обліку в управлінні підприємством. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Випуск 39. 2021. С. 36-40.* URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/39_2021ua/8.pdf

10. Гринь В.П. Бухгалтерський облік в системі управління підприємством: історичні аспекти та сучасні особливості здійснення наукових досліджень. *Проблеми системного підходу в економіці. Випуск 3 (71). 2019. С. 194-201.* URL: http://www.psae-jrnl.nau.in.ua/journal/3_71_2_2019_ukr/28.pdf

11. Даньків Й.Я., Остап'юк М.Я. Бухгалтерський облік: Підручник. К.: Знання. 2016. 469 с.

12. Добровольська О.В., Кравченко М.В., Даніленко О.В. Фінансова звітність як елемент системи управління підприємством. *Економіка та суспільство. Випуск № 32. 2021.* URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/785/752>

13. Жидєєва Л.І., Колісник О.П. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством (організацією, установою) : навчальний посібник. Університет державної фіскальної служби України. Ірпінь : УДФСУ. 2020. 178 с. (Серія «На допомогу студенту УДФСУ», т. 64). URL: <https://drive.google.com/file/d/1noZAKb1OWZqT9FASGdz7bjzFvc3fcp9t/view>

14. Задорожний З.-М., Омецінська І. Внутрішньогосподарська звітність у системі управління підприємством. *Вісник Тернопільського національного економічного університету. Вип. 4. 2020. С. 169-184.* URL: <file:///C:/Users/Admin/Downloads/1193-2444-1-SM.pdf>

15. Замай О.О. Методологія формування звітності про управління в системі інформаційного забезпечення зовнішнього контролю підприємств. *Проблеми системного підходу в економіці. Вип. 1 (87). 2021. С. 82-88.* URL: http://psae-jrnل.nau.in.ua/journal/1_87_2022_ukr/14.pdf

16. Засадний Б.А. Бухгалтерський облік в інформаційній системі управління підприємством. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». Випуск 17. Частина 1. 2016. С. 146-149.* URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_17/1/40.pdf

17. Іванченкова Л.В., Ткачук Г.О. Внутрішньогосподарська звітність в системі управління бізнесом. *Економіка харчової промисловості. Том 8. Вип. 1. 2016. С. 73-80.* URL: <file:///C:/Users/Admin/Downloads/69-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-132-1-10-20160628.pdf>

18. Карпенко О.В., Любимов М.О. Проблеми розробки методичної бази системи управління звітності. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/71925291.pdf>

19. Колісник О.П. Розвиток принципів підготовки управлінської звітності в умовах глобалізаційних процесів. *«Антикризовий розвиток соціальних та економічних процесів в умовах глобалізації». Матеріали XIV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Буча, ПВНЗ «Український гуманітарний інститут», 17-18 квітня 2019 р.).*

20. Колісник О.П. Сутність облікової інформації та її нормативно-правове забезпечення. *Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування. Випуск 1. 2017. С. 78-84.* URL: https://www.nusta.edu.ua/wp-content/uploads/2016/11/2017__1_Ekonomichniy_visnik.pdf#page=80

21. Колісник О.П., Замогильна А.В. Грошові потоки: сутність, класифікація та їх оптимізація в процесі управління. *Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics». №10 (2018). С. 60-65.* URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/cash-flows-essence-classification-and-optimization/>

22. Колісник О.П., Поліщук М.С. Теоретичні аспекти обліку основних засобів. *«Економіка та суспільство»: Електронне наукове фахове видання. Вип. 19. Мукачєво: Мукачівський державний університет. 2018. С. 1282- 1289. URL: <https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/06/Ekonomika-i-suspilstvo-19-2018.pdf#page=1282>*

23. Колісник О.П., Томша А.О. Методичні підходи та організація обліку і аудиту власного капіталу підприємств. *Економіка та суспільство. 2022. № 37. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1201>*

24. Концептуальна основа фінансової звітності: затв. Радою з Концептуальної основи фінансової звітності. 2010 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_009 (дата звернення: 28.08.2023 р.)

25. Краєвський В.М., Колісник О.П., Гуріна Н.В. та ін. Бухгалтерський облік: навчальний посібник. Ірпінь : Університет ДФС України. 2021. 388 с. (Серія «На допомогу студенту УДФСУ», т. 94).

26. Краєвський В.М., Колісник О.П., Гуріна Н.В. та ін. Фінансовий облік : навчальний посібник. Ірпінь: Державний податковий університет. 2022. 616 с.

27. Крупка Я.Д., Задорожний З.В., Гудзь Н.В. Фінансовий облік : підручник. Тернопіль: ТНЕУ. 2017. 451 с.

28. Кулинич М.Б. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством : конспект лекцій. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки. 2021. 158 с.

29. Курочкіна О.К. Рентабельність підприємства як основний показник ефективності його діяльності. *Economics. № 16. 2020. URL: <https://www.ukrlogos.in.ua/10.11232-2663-4139.16.43.html>*

30. Кульбідюк Д. Бухгалтерський облік в інформаційній системі управління підприємством. *Збірник тез за матеріалами II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Синергетичні драйвери розвитку обліку, податкового аудиту та бізнес-аналітики». 28.04.2023 р. м. Ірпінь: ДПУ. 2023. С. 369-371. URL: [file:///C:/Users/Admin/Downloads/zbirnik%20m._2023_IR%20_147%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Admin/Downloads/zbirnik%20m._2023_IR%20_147%20(1).pdf)*

31. Лаговська О.А., Легенчук С.Ф., Кузь В.І., Кучер С.В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: навчальний посібник. Житомир. Житомирський державний технологічний університет. 2017. 416 с.

32. Маліков В.В., Гузь М.М., Яцишин С.Р. Особливості бухгалтерського обліку в антикризовому управлінні підприємством. *Наукові перспективи № 11 (29). 2022. С. 200-210.* URL: <file:///C:/Users/Admin/Downloads/3013-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-3031-1-10-20221206.pdf>

33. Марущак Л., Бобик В., Шумило А., Кіндратів Р. Фінансова звітність як елемент системи управління підприємством. *Соціально-економічні проблеми і держава. Випуск 2 (25). 2021. С. 128-135.* URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2021/21mlisup.pdf>

34. Масленніков Є.І., Богачук А.В. Роль обліку в управлінні підприємством. *VII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Проблеми ринку та розвитку регіонів України в XXI столітті». Одеса. 5-9 грудня. 2016. С. 57-60.* URL: <http://dspace.opu.ua/jspui/bitstream/123456789/6210/1/57.pdf>

35. Мельник Н.Б. Класифікація облікової інформації в управлінні підприємством. *Вісник Прикарпатського університету. Економіка. Випуск XI. 2015. С. 126-130.* URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/16350/1/Vpu_Ekon_2015_11_26.pdf

36. Метелиця В., Гагалюк Т. Звітність сталого розвитку агросектору. *«Синергетичні драйвери розвитку обліку, податкового аудиту та бізнес-аналітики»: збірник тез за матеріалами II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, м. Ірпінь, 28.04.2023 р. Ірпінь: ДПУ. 2023. С. 386-389.* URL:

[file:///C:/Users/Admin/Downloads/zbirnik%20m._2023_IR%20_147%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Admin/Downloads/zbirnik%20m._2023_IR%20_147%20(1).pdf)

37. Москалюк Г.О., Тонгобаш Т.Д. Звітність як інструмент підвищення ефективності управління діяльністю підприємства. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету. Збірник наукових праць № 9-10. (298-*

299). 2022. С. 30-36. URL: <http://n-visnik.oneu.edu.ua/collections/2022/298-299/pdf/30-36.pdf>

38. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ МФУ від 07.02.2013 р. № 73 «Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1». URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/RE22868?an=30&ed=2023_02_02 (дата звернення: 23.06.2023).

39. НП(С)БО 2 «Консолідована фінансова звітність»: Наказ МФУ від 27.06.2013 р. № 628 «Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 2». URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/RE23755?an=27&ed=2023_02_02 (дата звернення: 23.06.2023 р.).

40. НП(С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах»: Наказ МФУ від 28.05.1999 р. № 137. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/REG3685?an=14&ed=2021_07_09 (дата звернення: 15.04.2023 р.).

41. НП(С)БО 7 «Основні засоби»: Наказ МФУ від 27.04.2000 р. № 92. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text> (дата звернення: 16.05.2023 р.).

42. НП(С)БО 8 «Нематеріальні активи»: Наказ МФУ від 18.10.1999 р. №242. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99#Text> (дата звернення: 18.06.2023 р.).

43. НП(С)БО 9 «Запаси»: Наказ МФУ від 20.10.1999 р. № 246. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text> (дата звернення: 18.06.2023 р.).

44. НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість»: Наказ МФУ від 08.10.1999 р. № 237 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text> (дата звернення: 23.06.2023 р.).

45. НП(С)БО 11 «Зобов'язання»: Наказ МФУ від 31.01.2000 р. № 20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00#Text> (дата звернення: 07.07.2023 р.).

46. НП(С)БО 12 «Фінансові інвестиції»: Наказ МФУ від 26.04.2000 р. № 91. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0284-00#Text> (дата звернення: 19.06.2023 р.).

47. НП(С)БО 13 «Фінансові інструменти»: Наказ МФУ від 30.11.2001 р. № 559. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1050-01#Text> (дата звернення: 19.06.2023 р.).

48. НП(С)БО 15 «Дохід»: Наказ МФУ від 29.11.1999 р. № 290. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text> (дата звернення: 03.08.2023 р.).

49. НП(С)БО 16 «Витрати»: Наказ МФУ від 31.12.1999 р. № 318. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення: 23.08.2023 р.).

50. НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність»: Наказ МФУ від 25.02.2000 р. № 39. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#Text> (дата звернення: 28.08.2023 р.).

51. НП(С)БО 26 «Виплати працівникам»: Наказ МФУ від 28.10.2003 р. № 601. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1025-03#Text> (дата звернення: 12.08.2023 р.).

52. НП(С)БО 29 «Фінансова звітність за сегментами»: Наказ МФУ від 19.05.2005 р. № 412. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0621-05#Text> (дата звернення: 15.07.2023 р.).

53. Озеран А. В. Теорія та методологія формування фінансової звітності підприємств: монографія. Київ. КНЕУ. 2015. 471 с.

54. Омецінська І.Я. Бухгалтерський облік як інформаційна система для управління підприємством. *Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. Глобальні та національні проблеми економіки. Випуск 8. 2015. С. 1154-1158.* URL: <http://global-national.in.ua/archive/8-2015/242.pdf>

55. Пантелєєв В.П., Юрченко О.А., Курило Г.М., Безверхий К.В. Звітність підприємств: навч. посіб. К.: ДП «Інформ.-аналіт. агентство». 2017. 432 с.

56. Підодня Д.Г., Мірзоян К.А. Роль бухгалтерського обліку в управлінні діяльністю підприємства. *Регіональна економіка та управління. Вип. 4 (17)2017.*

С. 87-91. URL:
<https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/710342.pdf>

57. Побережна Н.М. Фінансова звітність в системі управління підприємством. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. Випуск 6 (11). 2017. С. 335-340. URL:
<https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/fab90eb3-244a-45e3-8a68-e1a54cd325b6/content>

58. Польова Т.В., Дружина А.В. Фінансова звітність як елемент системи управління підприємством. *Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка»*. Випуск 11. 2019. URL:
http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2019/91.pdf

59. Правдюк Н.Л., Коваль Л.В., Коваль О.В. Облікова політика підприємств: навчальний посібник. Київ: «Центр учбової літератури». 2020. 647 с. URL:
<http://repository.vsau.org/getfile.php/246>

60. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 16.03.2023 р.).

61. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності: Наказ МФУ від 28.03.2013 р. № 433. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13/conv#Text> (дата звернення: 23.05.2023 р.).

62. Про затвердження Методичних рекомендацій з перевірки порівнянності показників фінансової звітності: Наказ МФУ від 11.04.2013 р. № 476. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0476201-13#Text> (дата звернення: 12.07.2023 р.).

63. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства та внесення змін до деяких наказів Міністерства фінансів України: Наказ МФУ від 27.06.2013 р. № 635. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13?lang=ru#Text> (дата звернення: 14.08.2023 р.).

64. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування: Наказ МФУ від 30.11.1999 р. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99#Text> (дата звернення: 16.08.2023 р.).

65. Садовська І.Б. Вимоги до формування управлінської звітності сільськогосподарських підприємств. URL: <http://repository.vsau.org/getfile.php/1730.pdf>

66. Сіренко Н.М., Баришевська І.В., Щербина Ю.О. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством : курс лекцій. Миколаїв : МНАУ. 2016. 132 с.

67. Скриньковський Р., Гладун В., Крамар М. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку на підприємстві. *Trajectoriâ Nauki=Path of Science. Том 5. №2. 2019. С. 3001-3010.* URL: [file:///C:/Users/Admin/Downloads/Dialnet--6852335%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Admin/Downloads/Dialnet--6852335%20(1).pdf)

68. Сопільник Л.І., Сопільник Р.Л., Скриньковський Р.М. Бухгалтерський облік в системі управління підприємством. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Випуск 20. Львів. 2018. С. 116-120.* URL: <https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/view/104/100>

69. Сопко В.В., Бенько М.М., Гончаренко О.М. та ін. Дисциплінарна матриця управлінської звітності : монографія. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т. 2016. 456 с.

70. Сторожук Т. М., Блищик Л. В. До питань термінологічного трактування дефініції «фінансова звітність». *Облік і фінанси. 2019. № 4(86). С. 54-62.* URL: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/5112/1/4712_IR.pdf

71. Сторожук Т.М., Занько Б.М., Колісник О.П. та ін. Розвиток бухгалтерського обліку та оподаткування в Україні: монографія. Ірпінь: УДФСУ. 2021. 256 с.

72. Шматковська Т.О., Муран А.Я. Облік в системі управління оборотними активами підприємства. Класичний приватний університет. Бухгалтерський облік, аналіз та аудит. Випуск 3 (14). 2019. С. 436-441. URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2019/3_14_uk/74.pdf

73. Шмигель О.Є. Управлінський облік та критерії його ефективності на підприємстві. *Науково-виробничий журнал «Інноваційна економіка»*. Вип. 3-4 (83). 2020. С. 182-187. URL: <file:///C:/Users/Admin/Downloads/580-1228-1-SM.pdf>

74. Шнурко А.М., Мартиненко О.В., Головка С.О. Інформаційна роль показників фінансової звітності в системі управління підприємством. *Науково-виробничий журнал «Інноваційна економіка»* Вип. 7-8 (89). 2021. С. 104-109. URL: [file:///C:/Users/Admin/Downloads/861-1803-1-SM%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Admin/Downloads/861-1803-1-SM%20(1).pdf)